

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi merimieseläkelain
muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan merimieseläkejärjestelmään tehtäväksi soveltuvin osin vastaavanlaiset muutokset kuin yksityisalojen työeläkejärjestelmän uudistamista koskevassa hallituksen esityksessä (HE 118/1995 vp.) on ehdotettu muihin yksityisalojen työeläkelakeihin. Merimieseläkelain mukaisen eläkepalkan laskenta-aika pidennettäisiin neljästä vuodesta kymmeneen vuoteen, eläkkeen tulevan ajan eli eläketapahtumasta

eläkeikään jäljellä olevan ajan eläkekarttuma muutettaisiin ja indeksijärjestelmää tarkistettaisiin. Työkykyä ylläpitävien ja kuntouttavien toimien ensisijaisuutta korostettaisiin ja samalla kuntoutusta koskevat säännökset otettaisiin merimieseläkelakiin. Myös eräitä muita muutoksia ehdotetaan tehtäväksi.

Lainmuutokset ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 1996 alusta, osa niistä siirtymäkauden kuluessa.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Eläkkeeseen oikeuttava aika

Merimieseläkelain (72/56; MEL) niin sanotussa MEL-pääsäännön mukaisessa eläkkeessä eläkkeeseen oikeuttava palvelusaika lasketaan kunkin työsuhteen osalta erikseen työsuhteen alkamisesta sen päättymiseen. Työsuhteen katsotaan päättyneen sen päivän lopussa, jolta viimeksi maksettiin palkkaa ennen työsuhteen katkeamista taikka 15 §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyden tai yksilöllisen varhaiseläkeoikeuden alkamista. MEL-pääsäännön mukaisessa eläkkeessä eläkkeeseen oikeuttavana aikana otetaan huomioon myös alle 23-vuotiaan palvelusaika MEL:n piiriin kuuluvassa työssä.

Voimassa olevat säännökset eivät riittävässä määrin ota huomioon merenkulkijoiden työaikoihin liittyviä erityispiirteitä. Tästä voi aiheutua vääristymiä määräaikaisten työsuhteiden kohdalla, toisaalta eläkepalkan laskennassa ja toisaalta alennetun eläkeiän ansaitsemisessa. Lyhyiden työsuhteiden osalta eläkepalkka saattaa muodostua kaksinkertaiseksi vakinaisten työntekijöiden eläkepalkkaan verrattuna. Vastaavasti eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa voi kertyä ainoastaan puolet siitä, mitä vakinaisille työntekijöille kertyy. Edellä mainittu tilanne johtuu pääosin siitä, että nykyisten säännösten mukaan työsuhteen päättyessä maksettava vastikekorvaus on luettava eläkepalkkaan kuuluvaksi, mutta sitä vastaavia korvauspäiviä ei voida lukea eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan mukaan.

1.2. Eläkepalkan laskenta-aika

Merimieseläkejärjestelmässä eläkkeen perusteena oleva palkka lasketaan pääsääntöisesti kunkin työsuhteen neljän viimeisen vuoden keskimääräisestä kuukausipalkasta. Samoin menetellään koko työsuhteen ajalta, jos työsuhde on lyhyempi kuin neljä vuotta. Eläketapahtumavuoden ansioita ei kuitenkaan oteta huomioon eläkepalkkaa laskettaessa, jos vähintään kolmelle kalenterivuodelle ajoittuva työsuhde päättyy eläketapahtumaan.

Harkinnanvarainen eläkepalkka tulee kysymykseen silloin, kun työsuhteen neljän vii-

meisen vuoden palkkataso on jonkin, enintään kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa ilmaantuneen poikkeuksellisen syyn vuoksi olennaisesti alhaisempi kuin mihin merenkulkijan palkkataso samassa työsuhteessa oli vakiintunut ennen tällaisen syyn ilmaantumista. Tällöin eläke lasketaan vakiintuneen palkkatason perusteella. Jos merenkulkija tai edunsaaja esittää riittävän selvityksen, voidaan tätä aikaisemminkin ilmaantuneesta poikkeuksellista syystä aiheutunut ansiotason alenema ottaa eläkepalkan määrittämisessä huomioon. Käytännössä ansiotason on katsottu olennaisesti alentuneen silloin, kun se on 7,5 % alhaisempi kuin vakiintunut ansiotaso. Eläkepalkkaa voidaan myös alentaa, jos loppupalkkaa on keino-koisesti nostettu eikä se selvästikään vastaa aikaisemmin vakiintunutta palkkaa.

Lapsenhoitoajan huomioon ottamisesta eläkepalkan määrittämisessä on erityissäännöksensä. Niitä käytetään, jos ne johtavat suurempaan eläkepalkkaan kuin pääsäännön mukainen tai harkinnanvarainen eläkepalkka olisi. Jos neljään viimeiseen vuoteen sisältyy palkatonta lastenhoitoaikaa, käytetään lastenhoitovuoden asemasta normaalia työssäolo-vuotta tai eläkepalkka lasketaan sen ansiotason mukaisena, josta lastenhoitoaika on poistettu. Lastenhoitoajaksi luetaan synnytyksen, äityden tai vanhemmuuden perusteella maksettavien etuuskien korvauspäivät.

MEL:n eläkepalkkasäännösten tarkoituksena on, että eläke määräytyisi sen vakiintuneen ansiotason mukaan, joka työntekijällä on ollut ennen eläkkeelle siirtymistä. Loppupalkan periaate toteutuu MEL:n piirissä hyvin harvoin. Tämä johtuu loppupalkan työsuhdekohtaisuudesta. Mitä useampia lyhytaikaisia työsuhteita merenkulkijalla on, sitä enemmän eläke perustuu hänen koko työelämänsä ajan ansiotasoon. Mitä enemmän eläke perustuu eläkkeensaajan koko työelämän ajan ansiotasoon, sitä paremmin eläke vastaa työeläketurvan vakuutusmaksuja.

1.3. Tulevan ajan saamisedellytykset ja karttuminen

Varhaiseläkkeissä eli työkyvyttömyyseläkkeissä ja työttömyyseläkkeessä eläkkeen määrään vaikuttaa ratkaisevasti niin sanottu tuleva aika eli aika eläketapahtumasta elä-

keikään. Myös perhe-eläkkeissä otetaan tuleva aika huomioon. Jos merenkulkijan työkyvyttömyys on alkanut ennenkuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös tuleva aika. Eräät MEL:ssa tarkemmin säännellyt etuuspäivät pidentävät 360 päivän tarkastelujaksoa. Vastaavasti työttömyyseläkkeeseen lasketaan tuleva aika mukaan, jos työsuhteen päättymisen ja eläketapahtuman välillä on vähemmän kuin 360 sellaista päivää, joilta ei ole maksettu työttömyyspäivärahaa tai muita sellaisia etuuksia, jotka pidentävät 360 päivän tarkastelujaksoa. Työsuhteen, johon tuleva aika voidaan liittää, tulee kestää pääsääntöisesti vähintään 15 päivää.

MEL-pääsäännön mukaisessa eläkkeessä eläke karttuu 2 % vuodessa koko siltä ajalta, joka otetaan eläkettä kartuttavana aikana huomioon. Ennen vanhuuseläkeikää eläkkeelle siirtyvien eläkkeen karttuminen tulevalta ajalta on siten yhtä nopeaa kuin työn tekoaan jatkavien eläkkeen karttuminen.

1.4. Työeläkelisiä

MEL:n mukaan merenkulkijalle karttuu työeläkelisiä muun muassa työttömyysaikana, jos hän saa tältä ajalta ansioon suhteutettua päivärahaa. Työeläkelisiä laskettaessa sovitellut työttömyyspäivärahat muunnetaan vastaamaan täysiä työttömyyspäiviä. Työeläkelisiä korottaa työsuhteista kertyvien eläkkeiden määrä. Vastaavanlainen järjestelmä on myös julkisen ja yksityisen puolen työeläkeläeissa.

1.5. Työkyvyttömyyseläke ja kuntoutus

MEL:n kuntoutussäännökset ovat lain 25 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan kuntoutuksen antaminen sekä kuntoutusrahan ja harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen saaminen ja suuruus määräytyvät työntekijäin eläkelain (395/61; TEL) mukaan. Pykälän 2 momentissa säädetään eläkkeen pidätysoikeudesta kuntoutuksen yhteydessä annetun eläituksen korvaamiseksi. Pykälän 3 momentin mukaan eläkkeensaaja, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy kuntoutuksesta, koulutuksesta tai työhuollosta, menettää osittain tai kokonaan oikeutensa eläkkeen saamiseen. MEL:n 25 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä

vastaavia säännöksiä ei ole muissa yksityisalojen työeläkeläeissa.

MEL:n työkyvyttömyyseläkettä koskevat säännökset poikkeavat työkyvyttömyysmääritelmän osalta muiden yksityisalojen työeläkeläen vastaavista säännöksistä. Merimieseläkejärjestelmässä on kuitenkin samat työkyvyttömyyseläkelajit kuin muissa työeläkejärjestelmissä eli työkyvyttömyyseläke, osatyökyvyttömyyseläke ja yksilöllinen varhaiseläke. Työkyvyttömyyseläke ja osatyökyvyttömyyseläke voidaan myöntää toistaiseksi tai määräajaksi.

1.6. Indeksiturva

Merimieseläkejärjestelmässä on käytössä sama eläkeindeksi kuin muissakin yksityisalojen työeläkejärjestelmissä eli niin sanottu TEL-indeksi. MEL:n 18 §:n mukaan eläketurva sidotaan maan palkkatasoon. Eläkkeen perusteena olevaan palkkaan sekä eläkkeeseen ja hautausavustukseen tehdään indeksitarkistus siten kuin TEL:ssa säädetään.

1.7. TEL-takuusäännön mukainen eläke

Merenkulkijoille on niin sanotulla TEL-takuusäännöllä taattu TEL:n tasoinen eläke. Tästä on säännökset MEL:n 22 a §:ssä.

TEL-takuusäännön mukaisessa eläkkeessä eläkettä karttuu kustakin työsuhteesta erikseen. Meripalvelua ennen 23 vuoden ikää ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi. Eläkekarttuma on 23-60 ikävuoden välillä 1,5 % vuodessa ja tämän jälkeen 65 ikävuoteen saakka 2,5 % vuodessa. Tulevalta ajalta eläkettä karttuu 1,5 % vuodessa, silloinkin, kun tuleva aika koskee 60-65 ikävuoden välistä aikaa.

1.8. Hallituksen jäsenyyden

MEL:n 36 §:n mukaan merimieseläkekasnan valtuuskunta nimittää kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan eläkekassan hallituksen, johon kuuluu viisi jäsentä. Kullekin jäsenelle määrätään myös henkilökohtainen varamies. Sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä nimitetään yksi hallituksen jäsen, joka toimii myös hallituksen puheenjohtajana. Muista jäsenistä tulee kahden edustaa laivanvarustajia ja kahden merenkulkijoita. Merenkulkijoita edustavista jäsenistä tulee

toisen edustaa miehistöä ja toisen päällystää. Päällystää edustava jäsen nimitetään kalenterivuodeksi kerrallaan siten, että hallituksessa on vuorollaan edustettuina kansipäällystö, konepäällystö ja radiosähköttäjät.

Suomen kauppamerenkulussa palvelevien radiosähköttäjien lukumäärä on huomattavasti vähentynyt viimeisten vuosien teknisen kehityksen seurauksena. Merimieseläkekassan työsuhdetilastojen mukaan radiosähköttäjät suorittivat vuonna 1994 MEL:n piiriin kuuluvissa aluksissa yhteensä vajaat kymmenen henkilötyövuotta. Vastaavat tilastoluvut olivat kansipäällystön osalta 826 henkilötyövuotta ja konepäällystön osalta 656 henkilötyövuotta.

2. Esityksen keskeiset tavoitteet ja ehdotukset

2.1. Tavoitteet ja keinot tavoitteiden saavuttamiseksi

Eduskunnalle on 29.9.1995 annettu hallituksen esitys yksityisalojen työeläkejärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 118/1995 vp.). Se perustuu työmarkkinaosapuolten toukokuussa 1995 tekemään sopimukseen työeläketurvan uudistamisesta. Esityksen keskeinen tarkoitus on, että työn teon jatkaminen tulisi taloudellisesti eläkkeelle siirtymistä edullisemmaksi vaihtoehdoksi. Sanottu hallituksen esitys koskee muita yksityisalojen työeläkelakeja paitsi MEL:a. Nyt annettavassa hallituksen esityksessä MEL:iin ehdotetaan tehtäväksi soveltuvin osin vastaavat muutokset kuin edellä mainitussa hallituksen esityksessä on ehdotettu muihin yksityisalojen työeläkelakeihin.

2.2. Keskeiset ehdotukset

2.2.1. Eläkepalkan laskenta-aika

Eläkkeen perusteena olevan palkan laskenta-aika ehdotetaan muutettavaksi nykyisestä työsuhteen neljän viimeisen vuoden kuuksiansioiden perusteella lasketusta eläkepalkasta enintään työsuhteen kymmenen viimeisen vuoden (valintavuodet) ansioiden perusteella laskettavaan aikaan. Eläkepalkka on indeksikorjattujen ansioiden keskiarvo. Kymmentä vuotta lyhyemmissä työsuhteissa eläkepalkka laskettaisiin koko työsuhteen keston ajalta. Eläketapahtumavuoden ansiot

tai työsuhteen päättymisvuoden ansiot otettaisiin huomioon eläkepalkkaa laskettaessa, jos työsuhte on jatkunut enintään kolme kalenterivuotta tai koko päättymisvuoden.

Eläkepalkkaa laskettaessa jätettäisiin laskennan ulkopuolelle enintään kolmannes sellaisista valintavuosista, joissa ansiot jäävät alle puoleen kaikkien valintavuosien keskiarvosta.

Nykyinen eläkepalkan harkinnanvarainen tarkistaminen säilyisi ennallaan. Yhtenevästi TEL:a koskevan ehdotuksen kanssa harkinnanvaraisen tarkistuksen raja kuitenkin nousisi nykyisiin vakiintuneesta 7,5 prosentista 20 prosenttiin.

Uuteen eläkepalkan laskentatapaan siirryttäisiin asteittain. Laskentavuosia lisätään vuosi kerrallaan vuodesta 1996 alkaen, kunnes 10 vuotta tulee täyteen. Ansiot muutosta edeltäviltä vuosilta lasketaan vanhojen sääntöjen mukaan.

2.2.2. Tulevan ajan saamisedellytykset ja karttuminen

MEL-pääsäännön mukaisen eläkkeen tulevan ajan karttumista ehdotetaan muutettavaksi siten, että se olisi 50 ikävuodesta lukien 1,7 % vuodessa ja 60 ikävuodesta eläkeikään 1,3 % vuodessa. Alle 50-vuotiaiden eläke karttuisi tulevalta ajalta kuten nykyisinkin eli 2 % vuodessa. Nämä muutokset vastaavat MEL-pääsäännön mukaisen eläkkeen tulevan ajan nykyiseen karttumisnopeuteen suhteutettuina TEL:n mukaisen eläkkeen tulevan ajan karttumiseen ehdotettuja muutoksia.

TEL-takuueläkkeessä tuleva aika karttuisi 1,5 % vuodessa 50 ikävuoteen ja 50 ikävuodesta lukien 1,2 % vuodessa ja 60 ikävuodesta eläkeikään 0,8 % vuodessa. TEL-takuueläkkeen tulevan ajan karttumiseen ehdotetut muutokset ovat aivan samanlaiset kuin TEL:n mukaisen eläkkeen tulevan ajan karttumiseen ehdotetut muutokset.

Samalla tulevan ajan oikeuden uudeksi saamisedellytykseksi ehdotetaan vähintään 12 kuukauden työsuhteena työeläketurvan piirissä.

Tulevan ajan muutokset eivät koskisi niitä ennen vuotta 1943 syntyneitä merenkulkijoita, jotka ovat ennen lainmuutoksen voimaantuloa joutuneet työttömyyspäivärahalle.

2.2.3. Työkyvyttömyyseläkkeet ja kuntoutuksen tehostaminen

Työkyvyttömyyseläkkeen hakemista edeltäviä menettelyjä ehdotetaan muutettavaksi siten, että mahdollisen työkyvyttömyyseläkkeen hakijan kuntouttaminen tulee nykyistä selvemmin ensisijaiseksi vaihtoehdoksi eläkkeelle. Peruslähtökohtana olisi työkykyä ylläpitävien ja kuntouttavien toimien ensisijaisuus eläkkeeseen nähden sekä työntekijän jäljellä olevan työkyvyn korostaminen. Tämän vuoksi määrääkäs työkyvyttömyyseläke muutettaisiin työhön paluuta edistäväksi kuntoutustueksi. Kuntoutustukeen liittyisi aina kuntoutussuunnitelma, joka tehtäisiin yhdessä terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa. Eläkekassan tehtävänä olisi varmistaa, että suunnitelma tehdään ennen kuntoutustuen myöntämistä. Kuntoutustukeen maksettaisiin 33 % kuntoutuskorotus silloin, kun työeläkejärjestelmä rahoittaa ja järjestää kuntoutuksen.

Myös nykyisen osatyökyvyttömyyseläkkeen käyttöä pyrittäisiin lisäämään. Eläkkeenhakija voisi saada ennakkopäätöksen osatyökyvyttömyyseläkeoikeudesta nykyisen yksilöllisen varhaiseläkkeen tapaan. Tällöin hakija voisi myönteisen päätöksen saatuaan harkita eläkkeelle siirtymistä.

2.2.4. Indeksiturva

Merimieseläkejärjestelmässä on käytössä TEL:n mukainen indeksiturva. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vuosittain ns. TEL-indeksin, johon palkkojen ja hintojen nousu vaikuttaa puoliksi. Edellä mainitussa hallituksen esityksessä (HE 118/1995 vp.) TEL:n indeksiturvaa koskevia säännöksiä on ehdotettu muutettavaksi siten, että käyttöön otettaisiin kaksi eri indeksia. Työikäisen indeksi olisi käytössä sen vuoden loppuun, jonka aikana työntekijä täyttää 65 vuotta. Työikäisen indeksi määräytyisi samoin kuin nykyinenkin indeksi eli palkkojen ja hintojen kehitys vaikuttaisi kumpikin puoliksi vahvistettavaan indeksilukuun. Tämän jälkeen eläkkeisiin sovellettaisiin indeksia, jossa hintatason muutoksen painokerroin olisi 0,8 ja ansiotason muutoksen painokerroin 0,2. Muutoinkin merimieseläkejärjestelmässä sovellettaisiin sanotussa hallituksen esityksessä ehdotettua indeksijärjestelmää.

Perhe-eläkkeisiin ja hautausavustukseen sovellettava indeksi määräytyisi vastaavasti

eläkkeenjättäjän iän perusteella.

2.3. Muut ehdotukset

MEL:iin ehdotetaan myös eräitä sellaisia muutoksia, jotka eivät liity hallituksen esityksessä (HE 118/1995 vp.) ehdotettuihin muutoksiin.

Eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan määräytymissäännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että vastikelomakorvausta vastaavat korvauspäivät luettaisiin mukaan eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan. Vastikelomakorvaus luetaan nykyisten säännösten mukaan eläkepalkkaan, mutta ei eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan. Tämä voi johtaa lyhyiden työsuhteiden kohdalla eläkepalkan laskennassa ja alennetun eläkeiän ansaitsemisessa sellaiseen lopputulokseen, jonka ei voida katsoa riittävissä määrin vastaavan asioiden todellista tilaa. Tämä johtuu merenkulkijoiden työaikoihin liittyvistä erityispiirteistä. Ehdotuksessa nämä erityispiirteet otettaisiin nykyistä paremmin huomioon.

Merimieseläkekassan hallituksen toimikausi ehdotetaan pidennettäväksi kolmesta vuodesta neljään vuoteen. Samalla ehdotetaan, että radiosähköttäjien edustajalla olisi ainoastaan läsnäolo- ja keskustelu oikeus hallituksessa. Nykyisten säännösten mukaan radiosähköttäjien edustajalla on ollut kansipäällystön edustajan ja konepäällystön edustajan kanssa vuorotellen joka kolmas vuosi hallituksessa jäsenyyvuoro ja muina vuosina läsnäolo- ja keskustelu oikeus. Suomen kauppamerenkulun piirissä työskentelevien radiosähköttäjien lukumäärä on nykyisin erittäin pieni verrattuna kansipäällystön lukumäärään. Tämän vuoksi ei ole enää tarkoituksenmukaista, että radiosähköttäjien edustajalla olisi samanlainen jäsenoikeus hallituksessa kuin kansipäällystön edustajilla.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotettujen muutosten on arvioitu vaikuttavan MEL:n mukaisen eläkemenon kokonaiskustannuksiin prosentteina seuraavasti:

Vuosi	2000	2010	2020	2030	2040
Indeksi	-3,4	-3,3	-3,2	-3,2	-2,9
Eläkepalkka	0	-0,2	-0,5	-0,8	-1,0
Tuleva aika	-1,0	-0,9	-1,0	-1,2	-1,5
Yhteensä	-4,4	-4,4	-4,6	-5,1	-5,4

MEL:n mukaisen eläkemenon palkkasummaosuuteen muutokset vaikuttaisivat prosenttiyksikkönä seuraavasti:

Vuosi	2000	2010	2020	2030	2040
indeksi	-1,2	-1,4	-1,6	-1,7	-1,5
eläkepalkka	0	-0,1	-0,3	-0,5	-0,5
tuleva aika	-0,3	-0,4	-0,5	-0,6	-0,8
Yhteensä	-1,5	-1,9	-2,4	-2,8	-2,8

Edellä mainituissa arvioissa ei ole otettu huomioon ehdotetuista muutoksista mahdollisesti seuraavia vakuutettujen käyttäytymismuutoksia, vaan arviointi on tehty ainoastaan laskentasääntöjen muutosten vaikutusten perusteella.

MEL:sta johtuvat menot kustannetaan työnantajilta ja vakuutetuilta perittävillä yhtä suurilla vakuutusmaksuilla sekä valtion osuudella, joka on 1/3 eläkemenoista. Edellä mainitut kustannusten säästöt merkitsisivät vuoden 1995 rahassa arvioituna, että valtion osuuden määrä pienenesi vuonna 2000 6,8 miljoonaa markkaa, vuonna 2010 10,2 miljoonaa markkaa, vuonna 2020 14,4 miljoonaa markkaa ja vuonna 2040 20,5 miljoonaa markkaa.

Kun lisäksi tulevan ajan karttumiseen ehdotetut muutokset merkitsevät sitä, ettei varhaiseläkkeille hakeuduta yhtä usein eikä yhtä varhaisessa vaiheessa kuin nykyisin, myös tästä aiheutuu kustannusten säästöä. Myös kuntoutustoimenpiteiden tehostumisesta arvioidaan syntyvän varhaiseläkemenoissa säästöjä enemmän kuin tehostetuista kuntoutustoimenpiteistä aiheutuisi lisäkustannuksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

3 a §. Voimassa olevan lain mukaan kuntoutusraha on kuntoutusrahan myöntäneen eläkekassan vastuulla vastaavalla osin kuin työkyvyttömyyseläke. Tämän tason ylittävä kuntoutusrahan osa on eläkelaitosten yhteisellä vastuulla. Kuntoutustuen osalta eläkekassan vastuu on sama kuin muissa työkyvyttömyyseläkkeissä. Ehdotuksen mukaan pykälän 2 momentin 2 kohtaa tarkistetaan siten, että kuntoutuskorotus jää eläkelaitosten yhteiselle vastuulle.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Valmisteluun ovat osallistuneet eläketurvakeskus, merimieseläkekassa, Suomen Varustamoyhdistys, Ålands Redarförening, Suomen Merimies-Unioni, Suomen Laivanpäälystöliitto, Suomen Konepäälystöliitto ja Suomen Tietoliikennetekniset. Esityksessä on soveltuvin osin otettu huomioon Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:n, Teollisuuden ja Työnantajien Keskusliitto TT:n, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:n, Liiketyönantajain Keskusliitto LTK:n (nykyisin Palvelutyönantajat) ja AKAVAn 18.5.1995 tekemä sopimus yksityisalojen työeläkejärjestelmän rahoituksen ja etujen tasapainottamisesta.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esityksessä ehdotetut muutokset ovat pääosin riippuvaisia siitä, että eduskunnassa käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen (HE 118/1995 vp.) sisältyvä lakiehdotus työntekijäin eläkelain muuttamisesta hyväksytään ja vahvistetaan. Nyt MEL:n 15 e §:n 1 momenttiin tehtäväksi ehdotettu viittaussäännöksen tarkistus perustuu edellä mainitussa hallituksen esityksessä ehdotettuun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 4 §:n muuttamiseen. Nyt ehdotettu MEL:n 63 a §:n 4 momenttin viittaussäännöksen tarkistus perustuu sanotussa hallituksen esityksessä ehdotettuun TEL:n 9 §:n muuttamiseen.

3 b §. Pykälä on uusi. Siihen siirretään nykyiset 16 c §:n säännökset työttömyyskassojen keskuskassan vakuutusmaksun hyvityksestä merimieseläkekassalle sanamuodoltaan tarkistettuna.

11 §. Pykälässä säädetään eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan määräytymisestä. Voimassa olevien säännösten mukaan eläkkeeseen oikeuttavaksi palveluajaksi luetaan kunkin työsuhteen osalta erikseen aika työsuhteen alkamisesta työsuhteen päättymiseen. Työsuhteen katsotaan päättyneen sen päivän lopussa, jolta sen perusteella viimeksi

maksettiin palkkaa ennen työsuhteen katkeamista taikka 15 §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyden tai yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamista.

Nykyiset säännökset ovat olleet voimassa vuoden 1991 alusta. Ne eivät riittävässä määrin ota huomioon merenkulkijoiden työaikoihin liittyviä erityispiirteitä aiheuttaen vaikeuksia määräaikaisten työsuhteiden kohdalla. Ongelmat liittyvät toisaalta eläkepalkan laskentaan ja toisaalta eläkeiän alennuksen ansaitsemiseen.

Eläkepalkan vääristymisen estämiseksi merimieseläkeasetuksen 2 §:ssä on vuosilomakorvasten osalta TEL 7 §:ää vastaava säännös siitä, että työsuhteen päättyessä maksettavaa vuosiloman korvausta ei oteta huomioon eläkepalkkaa laskettaessa. Vastaavaa säännöstä ei ole säädetty erityyppäisillä 14 §:n mukaisen vastikkeena suoritettavan ylityökorvauksen osalta. Näin ollen työsuhteen päättyessä maksettava vastikekorvaus on luettava eläkepalkkaan kuuluvaksi. Lyhyiden työsuhteiden osalta eläkepalkka saattaa tällöin muodostua kaksinkertaiseksi vakinaisten työntekijöiden eläkepalkkaan verrattuna. Vastaavasti eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa voi kertyä ainoastaan puolet siitä, mitä vakinaisille työntekijöille kertyy.

Eläkeiän alennuksen ansaitsemisen suhteen määräaikaissa työsuhteissa työskentelevät ovat vakinaisessa työsuhteessa olevia työntekijöitä huomomassa asemassa. Määräaikaisten työntekijöiden kohdalla erityyppäisillä 14 §:ssä tarkoitettua vastikkeena suoritettavaa ylityökorvausta ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaan aikaan. Vakinaisten työntekijöiden kohdalla vastaava korvaus sisältyy työsuhteeseen vastikevapaan muodossa.

Epäkohtien korjaamiseksi pykälän 1 momenttia esitetään muutettavaksi siten, että myös työsuhteen päättyessä maksettavaa vastike- tai sitä vastaavaa korvausta vastaava aika otettaisiin huomioon eläkkeeseen oikeuttavaa palvelusaikaa määrättäessä. Eläkekassa antaisi asiasta tarkemmat määräykset päätöksessään. Työsuhteen päättymisaikakohtaan muutos ei vaikuttaisi. Muutoksen jälkeen eläkkeeseen oikeuttavan ajan muodostaisi kalenteriaika työsuhteen alkamisesta työsuhteen päättymiseen lisättyä mahdollisella työsuhteen päättyessä maksettavilla vastikekorvauspäivillä.

Pykälän 6 momentti sisältää viittaussäännöksen tarkistuksen.

12 a §. Pykälässä on tulevan ajan oikeutta

koskevat säännökset. Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika eli tuleva aika. Pykälän 2 momentissa säädetään niistä päivistä, jotka pidentävät tätä 360 päivän aikaa. Nyt ehdotetaan 1 momentissa säädettäväksi tulevan ajan oikeudelle uusi edellytys. Edellytyksenä olisi, että työntekijä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä välittömästi edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kuukautta TEL:n 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa ansiotyössä. Näin estettäisiin tuleminen satunnaisen työskentelyn perusteella täysitehoisen työkyvyttömyysturvan piiriin. Lisäksi momentissa säädettäisiin, miten 12 kuukauden aikaa laskettaessa otetaan huomioon lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain ja eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain mukaiset ansiot, koska sanottujen lakien mukaan ei työsuhteen kestoajalla ole merkitystä eläkkeen karttumiselle. Työskentelyltä ei edellytettäisi yhdenjaksoisuutta. Työskentelyä koskevan ehdon voisi täyttää vain eläkkeeseen oikeuttavassa Suomessa vakuutetussa ansiotyössä. Tällainen ehto ei ole ristiriidassa ETA-sopimuksen eikä Suomen tekemien kansainvälisten sosiaaliturvasopimusten kanssa.

Ehdotettuun 12 kuukauden aikaan luettaisiin mukaan myös palkallinen sairausaika ja vastikevapaa-aika.

14 c §. Pykälän 2 ja 3 momentti sisältävät viittaussäännösten tarkistukset.

15 §. Varsinainen työkyvyttömyyseläke voidaan tällä hetkellä myöntää määräaikaisena eläkkeenä erityisesti silloin, kun työkyvyn palautuminen eläkepäätöstä tehtäessä näyttää todennäköiseltä. Määräaikainen eläke on voitu myöntää myös kuntoutuksen tai kuntoutusselvityksen ajaksi. Määräaikaisten työkyvyttömyyseläkkeiden myöntökäytäntö ei ole kuitenkaan täyttänyt riittävästi kuntouttavaa näkökohtaa. Sen vuoksi pykälän 3 momentissa ehdotetaan määräaikaisen työkyvyttömyyseläkkeen nimi muutettavaksi kuntoutustueksi. Samalla sen käyttö rajoitettaisiin tapauksiin, joissa ryhdytään aktiivisiin kuntoutustoimiin tai joissa hakijan vamman tai sairauden voidaan odottaa paranevan

asianmukaisella hoidolla.

Kuntoutustuki myönnettäisiin yleensä täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruisena. Eräissä tapauksissa kuntoutustuki voitaisiin myöntää osaeläkkeen suuruisena. Työkyvyttömyyseläkkeen tavoin kuntoutustuki voitaisiin myöntää vain, jos työkyvyttömyys on kestänyt tai sen voidaan arvioida kestävän vähintään kuuden kuukauden ajan työkyvyttömyyden alkamisesta lukien. Kerran myönnettyä kuntoutustukea voitaisiin tarvittaessa jatkaa, mutta vain määräajaksi. Jos kuntoutus epäonnistuu eikä työkyvyn paraneminen näytä todennäköiseltä, kuntoutustuki muutettaisiin toistaiseksi myönnettäväksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Jos kuntoutustuen saaja ilman pätevää syytä kieltäytyisi kuntoutuksesta, kuntoutustuki voitaisiin lakkauttaa.

Pykälän 4 momentissa säädetään, että kuntoutustuki myönnettäisiin työntekijän kuntoutumisen edistämiseksi niin pitkäksi ajaksi kuin hänen arvioidaan olevan estynyt tekemästä ansiotyötä työkyvyttömyyden vuoksi. Kuntoutustuki voitaisiin myöntää työkyvyttömälle työntekijälle myös siksi ajaksi, jonka hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelu kestää. Kuntoutustukea työntekijä voisi saada myös kuntoutustoimien väliaikoina ja työhönpaluuun tukemiseksi.

Kuntoutustukea myönnettäessä eläkekassan on varmistettava, että työntekijälle on laadittu asianmukainen hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Siitä tulee ilmetä, että kuntoutujan työkyky voidaan suunnitelman toteuttamisella todennäköisesti palauttaa ainakin osittain. Lähtökohtana on, että tällainen suunnitelma syntyy normaalina työvaiheena yleisessä terveydenhuollossa, työterveydenhuollossa tai työvoimaviranomaisen toimesta. Jos suunnitelmaa ei ole liitetty työkyvyttömyyseläkehakemukseen, eläkekassan on huolehdittava, että sellainen laaditaan. Jos esitetty suunnitelma ei ole riittävä, olisi eläkekassan kuitenkin vastattava uuden hankkimisesta. Tavoitteena kuitenkin on, että kuntoutussuunnitelma on jo tehty siinä vaiheessa kun eläkehakemus tulee ajankohtaiseksi.

Kuntoutus- tai hoitosuunnitelman olemassaolo velvoittaa myös eläkekassan seuraamaan sen asianmukaista toteuttamista. Kuntoutussuunnitelman teko saattaa vaatia uusia, aikaavieviä työkyky- ja kuntoutusselvityksiä. Tällaisissa tapauksissa kuntoutustuki voitaisiin myöntää myös siksi ajaksi kuin kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen kestää. Vaatimalla kuntoutussuunnitelma, tehoste-

taan kuntoutusta ja estetään eläkkeen määrääminen aiheettomasti määräaikaisena. Jos kuntoutusmahdollisuuksia ei ole ja työkyvyttömyyden edellytykset muutoin täyttyvät, myönnetään työkyvyttömyyseläke toistaiseksi.

Pykälän määritelmän mukaisesti kuntoutustuki on luonteeltaan työkyvyttömyyseläke. Tämän vuoksi kuntoutustukeen nähden noudatettaisiin niitä työeläkelainsäädännön säännöksiä, jotka koskevat työkyvyttömyyseläkettä. Työkyvyttömyyseläkkeen hakijalla olisi esimerkiksi oikeus valittaa päätöksestä, jos hän katsoo, että hänelle olisi pitänyt myöntää kuntoutustuki tai että se olisi tullut myöntää pidemmäksi kuin eläkekassan määräämäksi ajaksi.

Kuntoutustukeen ja sen saajaan sovelletaan myös, mitä muualla laissa on säädetty työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta.

Pykälän 4 momentin säännös yksilöllisen varhaiseläkkeen ennakkopäätöksestä siirretäisiin uudeksi 23 a §:ksi, johon samalla otettaisiin säännökset myös osatyökyvyttömyyseläkkeestä annettavasta ennakkopäätöksestä.

Lisäksi pykälään on tehty eräitä teknisiä tarkistuksia.

15 e §. Pykälän 1 momentin 2 kohta sisältää viittaussäännöksen tarkistuksen, joka johdetaan hallituksen esityksessä (HE 118/1995 vp.) ehdotetusta muutoksesta lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain 4 §:ään.

Pykälän 8 momentin sanamuotoa tarkennetaan.

16 §. Pykälässä säädetään eläkekarttumasta niin sanotun MEL-pääsäännön mukaisen eläkkeen osalta. Pykälän 1 momentin mukaan eläkkeen määrä olisi 2 prosenttia vuodessa eläkkeen perusteena olevasta palkasta jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudelta, tulevalta ajalta ja eläkkeelläolon ajalta. Säännökset sisältyvät voimassa olevan lain 16 §:n 1 momenttiin.

Eläkeoikeuden karttumista tulevalta ajalta ehdotetaan alennettavaksi työntekijän iän perusteella porrastamalla. Tästä säädettäisiin 2 momentissa. Karttumisprosentti tulevalta ajalta olisi 1,7 prosenttia 50 vuoden iästä lukien ja 1,3 prosenttia 60 vuoden iästä lukien. Alennettu karttuma koskisi myös aikaa, jolta työntekijä on aikaisemmin saanut täysi- tai osittaisia eläkettä ja joka sillä perusteella luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myöhemmin uutta eläkettä myönnettäessä.

Pykälän nykyiset 2, 3, 4 ja 5 momentin säännökset siirretään niihin nyt ehdotettuine muutoksineen 16 a, 16 b, 16 c ja 16 d §:ään ja nykyinen 6 momentti siirretään viittaussäännöksiin tarkistettuna pykälän 3 momentiksi.

16 a §. Pykälään siirretään nykyisen 16 §:n 2 momentin säännökset eläkepalkasta ja samalla näitä säännöksiä muutetaan. Ehdotuksen mukaan eläkepalkka lasketaan kunkin työsuhteen osalta työsuhteen päättymisvuotta edeltäneiden enintään 10 viimeisen kalenterivuoden (valintavuoden) ansioiden perusteella. Työsuhteen päättymisvuosi otettaisiin kuitenkin huomioon valintavuosia valittaessa, jos työsuhde on jatkunut enintään kolmen kalenterivuoden aikana tai koko työsuhteen päättymisvuoden. Lyhyissä työsuhteissa, joissa valintavuosia on vähemmän kuin 10, laskettaisiin eläkepalkka vastaavasti näiden vuosien ansioiden perusteella. Mikäli valintavuosiin sisältyy vajaita kalenterivuosia, eläkepalkka laskettaisiin, kuten nykyisinkin valintavuosien kuukausiansioiden perusteella. Tämä tapahtuu muuntamalla kunkin valintavuoden vuosiansio kuukausiansioiksi siten kuin merimieseläkeasetuksella tarkemmin säädetään. Eläketapahtumavuoden ansioiden poisjättäminen koskisi eläketapahtumaan päättyvien työsuhteiden lisäksi myös muita työsuhteita (ns. vapaakirjoja).

Momentissa säädettäisiin lisäksi, että eläkepalkkaa laskettaessa ansiot tarkistetaan TEL:n 9 §:n mukaisesti. Indeksilukuna tulisi kysymykseen hallituksen esityksessä (HE 118/1995 vp.) ehdotettu TEL:n 9 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen indeksiluku.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin uusina säännöksinä määräykset ansiotasoltaan huonojen valintavuosien pois jättämisestä eläkepalkkaa määrättäessä. Uusien säännösten mukaan eläkepalkkaa valintavuosien perusteella laskettaessa jätettäisiin kokonaan huomioon ottamatta sellaiset valintavuodet ja niitä vastaavat ansiot, joina vuosina ansioiden keskimäärä on vähemmän kuin 50 prosenttia kaikkien valintavuosien työansioiden keskimäärästä. Laskentasäännön tarkoituksena on poistaa eläkepalkkaa alentamasta työsuhteen sisään jäävät sellaiset vuodet, joina ansioita ei ole ollut tai niitä on ollut vähän keskimääräiseen ansiotasoon verrattuna. Useimmiten on kysymys lastenhoidosta, opiskelusta tai lomautuksesta työsuhteen aikana. Ansioiltaan huonot vuodet jätettäisiin eläkepalkan laskennasta pois kerrotulla ta-

valla riippumatta siitä, päättyykö työsuhde eläketapahtumaan tai eroon. Koska ansiotasoltaan huonojen vuosien poisjättäminen tapahtuisi ansiotason alenemisen syytä selvittämättä, laskennasta poistettavien vuosien tulisi olla kohtuullisissa suhteissa eläkepalkan perusteena olevien vuosien määrään. Siten valintavuosista voitaisiin jättää huomioon ottamatta enintään kolmannes.

Jos valintavuosia on kymmenen tai yhdeksän, voitaisiin edellä todetun säännön mukaisesti ansioiltaan huonoja vuosia jättää huomioon ottamatta enintään kolme. Jos valintavuosia on kahdeksan, seitsemän tai kuusi, jätettäisiin ansioiltaan huonoja vuosia pois enintään kaksi. Jos valintavuosia on viisi, neljä tai kolme, voisi poistettavia vuosia olla enintään yksi. Jos valintavuosia on kaksi tai yksi, ei ansiotasoltaan huonoja vuosia poistettaisi. Jos ansiotasoltaan huonoja vuosia on enemmän kuin niitä edellä mainittujen sääntöjen mukaan voitaisiin poistaa, valitaan poistettavat vuodet ansiotasoltaan huonomuusjärjestyksessä.

Pykälän 3 momentin mukaan eläkepalkka olisi 1 ja 2 momentissa kerrotulla tavalla valittujen kalenterivuosien ansioiden keskimäärä kuukautta kohden.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että eläkepalkkaa laskettaessa ei oteta huomioon aikaa, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä, eikä aikaa eläkeiän täyttämisen jälkeen. Jos työsuhde on päätetty 11 §:n 6 momentin nojalla (automaattinen katkaisu), katsotaan sen kuitenkin eläkepalkkaa laskettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläkkeen määrä siten laskettuna on suurempi. Nämä säännökset sisältyvät nykyisin 16 §:n 2 momenttiin.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että asetuksella säädetään tarkemmin eläkepalkan laskemisesta.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin, että sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

Pykälän nykyiset säännökset perhe-eläkkeen määrästä siirretään uuteen 16 f §:ään.

16 b §. Pykälään siirretään 16 §:n 5 momentin säännökset tulevan ajan eläkepalkan laskemisesta niissä tilanteissa, joissa tuleva aika liittyy alle kuuden kuukauden työsuhteisiin (tasoituspalkka). Samalla viittaussäännös tarkistetaan.

Pykälän nykyiset säännökset työeläkelisästä siirretään nyt ehdotettavine muutoksineen

uuteen 16 e §:ään.

16 c §. Pykälään siirretään 16 §:n 4 momentin säännökset lapsenhoitoajan eläkepalkan laskemisesta viittausäännöksiin tarkistettuna. Lisäksi säännöksen sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi 16 a §:n 1 momentissa olevan uuden eläkepalkan laskusäännön johdosta siten, että voimassaolevassa säännöksessä oleva neljä vuotta muutetaan kymmeneksi vuodeksi.

Pykälän nykyiset säännökset työttömyyskassojen keskuskassan vakuutusmaksun hyvityksestä merimieseläkekassalle siirretään sanamuodoltaan tarkistettuina uuteen 3 b §:ään.

16 d §. Pykälään siirretään 16 §:n 3 momentin säännökset eläkepalkan harkinnanvaraisesta tarkistamisesta. Eläkkeen laskeminen 10 vuoden keskipalkalla poistaisi valtaosin nykyisen lain 16 §:n 3 momentin mukaisen tarpeen tarkistaa eläkepalkkaa harkinnanvaraisesti, koska ansioiltaan huonot vuodet 10 vuoden keskipalkkaan verrattuna jätettäisiin laskennasta automaattisesti aina pois.

Mahdollisuus eläkepalkan harkinnanvaraiseen tarkistamiseen olisi kuitenkin tarpeen säilyttää joitakin yksittäistapauksia varten, esimerkiksi lapsenhoidotilanteita ja pitkällisiä sairaustilanteita varten. Harkinnanvarainen palkan tarkistus voisi tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, kun ansiot ovat alentuneet useampana kuin niinä vuosina, jotka 16 a §:n 2 momentin mukaan voidaan poistaa laskennasta. Myös esimerkiksi silloin, kun ansiot ovat poikkeuksellisen syyn vuoksi alentuneet, mutta vuosiansioiden alentuma kunakin kyseisenä vuotena on vähemmän kuin 50 % kaikkien valintavuosien keskimäärästä, eläkepalkkaa voitaisiin harkinnanvaraisesti tarkistaa. Säännöksen käyttöalaa nykyiseen säännökseen verrattuna tulisi kuitenkin supistaa. Näin ollen ansioiden aleneman vaikutus eläketurvaan tulisi olla nykyisen soveltamiskäytännön mukaisen 7,5 prosentin asemesta vähintään 20 prosenttia. Tämä määrä todettaisiin suoraan laissa. Harkinnanvaraista eläkepalkan tarkistamista sovellettaisiin vain, mikäli ansioiden aleneminen tulee selvitettyksi työntekijän ilmoituksen johdosta. Muilta osin kuin laissa todetun prosenttimäärän osalta voimassa olevan säännöksen sanamuoto ja soveltaminen säilyisivät ennallaan.

Pykälän nykyiset säännökset osa-aikaeläkkeen määrästä siirretään uuteen 16 g §:ään.

16 e §. Pykälä on uusi. Siihen siirretään

nykyisen 16 b §:n työeläkelisää koskevat säännökset nyt ehdotettuine muutoksineen. Yrittäjät saivat oikeuden ansioon suhteutettuun päivärahaan vuoden 1995 alusta. Tämän johdosta 1 momentin säännöstä ehdotetaan selvennettäväksi niin, että oikeus työeläkelisään annettaisiin myös eräille palkansaajaan rinnastettaville yrittäjille. MEL:n mukaiseen työeläkelisään ei olisi kuitenkaan oikeus niillä varsinaisilla yrittäjillä, jotka kuuluvat yrittäjien eläkelakien piiriin.

Samalla voimassa olevan 16 b §:n 4 momentin viittaukset työttömyysturvalakiin tarkistettaisiin ja lisäksi momenttia ehdotetaan tarkennettavaksi osittaisena maksettujen etuuskien osalta.

16 f §. Pykälä on uusi. Siihen siirretään nykyisen 16 a §:n perhe-eläkkeen määrää koskevat säännökset.

16 g §. Pykälä on uusi. Siihen siirretään nykyisen 16 d §:n osa-aikaeläkkeen määrää koskevat säännökset.

17 §. Pykälä koskee vapaakirjaeläkkeiden määräytymistä. Voimassa olevan pykälän 3 momentissa olevaa eläkkeen karttumisprosenttia ehdotetaan muutettavaksi ja samalla pykälään lisättäisiin uusi 4 ja 5 momentti. Pykälän nykyiset 4 - 8 momentti siirtyisivät viittausäännöksiin tarkistettuna pykälän 6—10 momentiksi.

Siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 12 c §:n 1 momentin perusteella aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä, eläkeoikeuden karttumista ehdotetaan alennettavaksi työntekijän iän perusteella porrastamalla. Tästä säädettäisiin pykälän 3 - 5 momentissa. Karttumisprosentti ajalta, jolta työntekijä aikaisemmin on ollut täysitehoisella eläkkeellä, olisi 50 vuoden iästä lukien 1,2 % vuodessa ja 60 vuoden iästä lukien 0,8 % vuodessa. Muutoin karttumisprosentti pysyisi entisellään eli se olisi 1,5 % vuodessa.

18 §. Pykälässä säädetään indeksiturvasta. Sen mukaan eläketurva sidotaan maan palkkatasoon. Eläkepalkkaan, eläkkeeseen ja hautausavustukseen tehdään indeksitarkistukset TEL:n 9 §:n mukaisesti. Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi maininta eläketurvan sitomisesta maan palkkatasoon. Pykälässä säilyisi viittaus TEL:n 9 §:ään. Indeksitarkistuksiin vaikuttaa sekä palkka- että hintatasossa tapahtuneet muutokset.

20 §. Pykälässä on säännökset eläkkeen enimmäismäärän määräytymisestä. Pykälän 1 momentin mukaan kunkin työsuhteen osal-

ta erikseen määrätty eläkkeet lasketaan yhteen. Voimassa olevan lain mukaan eläkkeen enimmäismäärä on 50 % työntekijän neljän viimeisen meripalveluvuoden keskikuu-kausipalkasta. Jos mainittujen vuosien keski-kuukausipalkka on olennaisesti alhaisempi tai korkeampi kuin se palkka, jota vakuutettu on saanut merimiestoimesta niin pitkänä aikana, että korkeampaa tai alhaisempaa palkkaa on voitu pitää vakiintuneena, enimmäismäärä lasketaan vakiintuneen ansiotason perusteella. Vakuutettujen ansiotasossa saattaa usein esiintyä melko suuriakin vuosikoh- taisia eroja. Vakuutettujen yhdenvertaisuuden takaamiseksi 50 %:n enimmäismäärä on tämän johdosta yhä useammin jouduttu las- kemaan vakiintuneen ansiotason perusteella.

Tämän johdosta pykälän 1 momenttia eh- dotetaan muutettavaksi siten, että 50 %:n enimmäismäärä laskettaisiin kymmenen vii- meisen meripalveluvuoden keskikuu- kausipalkan perusteella. Kymmenen vuoden laskusääntöön siirtymisestä huolimatta, laissa säilytettäisiin kuitenkin edelleen mahdolli- suus vakiintuneen ansiotason käyttöön eläk- keen enimmäismäärää määrättäessä. Kym- menen vuoden laskusääntöön siirtyminen vähentää vakiintuneen ansiotason käytön tarvetta, mutta ei kuitenkaan kokonaisuudes- saan poista sitä. Ehdotettu 10 vuoden las- kusääntö olisi myös sopusoinnussa 16 a §:ään ehdotetun 10 vuoden laskentajakson kanssa.

22 a §. Pykälässä on säännökset niin sano- tusta TEL-takuusäännön mukaisesta eläk- keestä. Voimassa olevan pykälän 1 momen- tin mukaan eläkkeen määrä olisi 1,5 % vuodessa eläkkeen perusteena olevasta palkasta jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavalta palvelusajan kuukaudelta 23 ikävuodesta 60 ikävuoteen, tulevalta ajalta ja eläkkeelläol- ajalta. Palvelusajalta 60 ikävuodesta van- huuseläkeikään eläkekattuma olisi 2,5 % vuodessa. Säännökset sisältyvät voimassa olevan lain 22 a §:n 1 momenttiin.

Pykälän 2 momenttiin siirrettäisiin nykyi- sin 1 momentissa olevat säännökset työssä- oloajalta karttuvan eläkkeen määrästä sen vuoden alusta, jonka aikana työntekijä täyt- tää 60 vuotta eli säännökset niin sanotusta superkarttumasta. Samalla pykälään ehdote- taan otettavaksi uusi 3 momentti, jossa olisi- vat säännökset tulevan ajan alennetuista karttumisprosentista. Nykyisin 1 momen- tissa olevat säännökset eläkkeeseen oikeutta- vasta ajasta siirrettäisiin uuteen 4 moment-

tiin ja nykyisen 2 momentin osa-aikaeläkettä koskevat säännökset siirrettäisiin viittaus- säännöksiin tarkistettuna uuteen 5 momen- tiin.

Uudessa 3 momentissa eläkeoikeuden kart- tumista tulevalta ajalta ehdotetaan alennetta- vaksi työntekijän iän perusteella porrasta- malla. Karttumisprosentti olisi 50 vuoden iästä lukien 1,2 % vuodessa ja 60 ikävuod- esta vanhuuseläkeikään 0,8 % vuodessa. Alennettu karttuma koskisi myös aikaa, jolta työntekijä on aikaisemmin saanut täysite- hoista eläkettä ja joka sillä perusteella lue- taan eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myö- hemmin uutta eläkettä myönnettäessä.

23 §. Pykälän 1, 3 ja 4 momentti sisältää viittaussäännösten tarkistukset. Lisäksi 3 momentin sanamuotoa tarkistetaan.

23 a §. Pykälä on uusi. Siinä ehdotetaan säädettäväksi osatyökyvyttömyyseläkkeen- hakijan oikeudesta saada ennakkopäätös. Pykä- lään siirrettäisiin myös nykyisen 15 §:n 4 momentin säännökset yksilöllisen var- haiseläkkeen ennakkopäätöksestä sanamuod- oltaan tarkistettuina.

Mahdollisuutta hyödyntää jäljellä olevaa työkykyä voidaan lisätä antamalla osatyökyt- tömyyseläkkeelle nykyistä laajempi käyttö- ala. Osatyökyvyttömyyseläke olisi voitava myöntää myös sellaisissa tapauksissa, joissa työntekijä eläkehakemusta ratkaistaessa ei ole osa-aikatyössä. Osatyökyvyttömyyselä- kettä hakevan henkilön oikeusturvaa lisäisi myös mahdollisuus saada oikeudestaan eläk- keeseen ennakkopäätös. Ennakkopäätökseen liittyvän arviolaskelman perusteella hakija voisi ennen lopullista osaeläkepäätöstä rat- kaista, haluaako hän jäädä osatyökyvyttö- myyseläkkeelle.

25 §. Voimassa olevan MEL:n 25 §:n 1 momentin mukaan kuntoutuksen antaminen sekä kuntoutusrahan ja harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät siten kuin työnteki- jäin eläkelaisa säädetään.

Työkykyä ylläpitävien ja kuntouttavien toimien ensisijaisuuden korostamiseksi kun- toutusta koskevat säännökset ehdotetaan si- sälytettäväksi MEL:iin.

Pykälän 1 ja 2 momenttiin ehdotetaan otet- tavaksi TEL:n 4 h §:n 1 ja 2 momenttien säännöksiä vastaavat säännökset kuntoutuk- sesta.

Samalla pykälän nykyiset 2 ja 3 momentin säännökset eläkkeen pidättämisestä kuntou- tuksen ajalta ja eläkeoikeuden menettämises-

tä kuntoutuksesta kieltädyttyessä ehdotetaan kumottavaksi osittain vanhentuneina ja osittain tarpeettomina. Nyt ehdotetussa 15 §:n 3 momentissa ja 24 §:ssä on kumottavaksi ehdotettuja säännöksiä korvaavat säännökset ajanmukaistettuina.

25 a §. Pykälä on uusi. Siinä ehdotetaan säädettäväksi kuntoutustuen ja työkyvyttömyyseläkkeen korotuksesta. Kun työeläkejärjestelmä järjestää ja rahoittaa kuntoutuksen, se turvaa myös kuntoutuksessa olevan työntekijän toimeentulon. Jos kuntoutusta saava henkilö ei ole työkyvyttömyyseläkkeellä, hänelle maksetaan kuntoutusajalta kuntoutusrahaa. Jos työntekijä on jo kuntoutustuen tai eläkkeen saaja, hänelle maksettaisiin kuntoutuksen ajalta eläkkeen lisänä erityinen kuntoutuskorotus. Kuntoutuksen aikaisen toimeentuloturvan selkiyttämiseksi luovuttaisiin nykyisestä eläkkeeseen lisättävästä 10 prosentin määräisestä kuntoutusrahasta.

Pykälän 1 momentin mukaan kuntoutustukeen maksettaisiin kuntoutuskorotus, jos kuntoutustuen saajalle annetaan eläkelaitoksen päätöksen perusteella lain 25 §:ssä tarkoitettua muuta kuntoutusta kuin neuvontaa ja elinkeinotukea. Kukin kuntoutustukea maksava eläkelaitos maksaisi korotuksen myös silloin, jos jokin muu TEL 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä kuntoutustukena maksava eläkelaitos antaa tuen saajalle 25 §:n tarkoittamaa kuntoutusta.

Myös toistaiseksi myönnetyllä työkyvyttömyyseläkkeellä oleva henkilö saattaa olla kuntoutuksen tarpeessa. Pykälän 2 momentin mukaan kuntoutuskorotusta vastaava korotus maksettaisiin myös muulle työkyvyttömyyseläkkeen saajalle kuin kuntoutustuen saajalle, jos kysymyksessä oleva eläkelaitos tai jokin toinen TEL 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä maksava eläkelaitos antaa työntekijälle 25 §:ssä tarkoitettua kuntoutusta.

Pykälän 3 momentin mukaan kuntoutuskorotuksen suuruus olisi 33 prosenttia työntekijäin eläkelain 8 §:n mukaisesti yhteensovitusta eläkkeen määrästä. Kukin kuntoutustukea tai toistaiseksi työkyvyttömyyseläkettä maksava eläkelaitos maksaisi omaan eläkkeeseensä 33 prosentin korotuksen yhteensovituksen jälkeen. Korotuksen olisi oikeus niiltä täysiltä kalenterikuukausilta, joiden ajan kuntoutus kestää. Kuntoutuskorotuksen suuruutta määriteltäessä otettaisiin huomioon vain työeläkkeet, ei kansaneläkelaitoksen

maksamia etuuksia.

Eläkekassa myöntäisi kuntoutuskorotuksen silloin, kun se tai jokin julkisen puolen työeläkelaitos on päättänyt antaa kuntoutusta. Jos kuntoutuksen toimeenpanijana on kansaneläkelaitos, ei työeläkejärjestelmä maksaisi kuntoutuskorotusta.

25 b §. Pykälä on uusi. Ehdotuksen mukaan kuntoutusrahaa maksettaisiin kuntoutuksen ajalta silloin, kun työntekijällä ei ole oikeutta kuntoutustukeen tai työkyvyttömyyseläkkeeseen. Tätä tarkoittava tarkennus ehdotetaan 25 c §:n 1 momenttiin. Kuntoutusrahan määräytymisperusteet säilyisivät samanlaisina kuin ne ovat tähänkin saakka TEL:ssa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että siinä tarkoitetun harkinnasta riippuvan kuntoutusrahan maksamista joustavoitettaisiin kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Säännöksessä olevasta kolmen kuukauden enimmäisajasta voitaisiin poiketa, jos se on perusteltua kuntoutumisen etenemisen kannalta.

Pykälän säännökset vastaisivat voimassa olevan TEL:n 4 k §:n säännöksiä siten muutettuina kuin hallituksen esityksessä (HE 118/1995 vp.) on ehdotettu.

25 c §. Pykälä on uusi. Siihen ehdotetaan otettavaksi TEL:n 4 l §:n 1 ja 3 momenteja vastaavat säännökset kuntoutusrahan määrästä ja kuntoutusavustuksesta.

25 d §. Pykälä on uusi. Siihen ehdotetaan otettavaksi TEL:n 4 m §:n säännöksiä vastaavat säännökset kuntoutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta.

25 e §. Pykälä on uusi. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otetta TEL:n 4 n §:n 1 momentin säännöksiä vastaavat säännökset kuntoutusrahaa koskevasta päätöksestä, muutoksenhausta, ilmoitusvelvollisuudesta, maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännökset siitä, että muutosta ei saa hakea eläkekassan päätökseen, joka koskee oikeutta 25 §:n mukaiseen kuntoutukseen, oikeutta kuntoutusrahaan, eikä päätökseen, joka koskee harkinnanvaraista kuntoutusavustusta. Oikeutta muutoksenhakuun edellä mainituista päätöksistä ei ole nykyisinkään, mutta valituskieltoa ei ole laissa nimenomaisesti säädely. Ehdotetut säännökset vastaavat niitä säännöksiä, jotka on hallituksen esityksessä (HE 118/1995 vp.) ehdotettu otettavaksi myös TEL:iin.

Pykälän 3 ja 4 momenttiin ehdotetaan otettavaksi voimassa olevan TEL:n 4 n §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä vastaavat säännökset eläkelaitoksen kuntoutusta ja kuntoutusrahaa koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta kansaneläkelaitokselle ja kuntoutusrahan maksamisesta työnantajalle.

28 §. Pykälän 4 momenttiin esitetään otettavaksi ne sairausvakuutuslain ensisijaisuusaikaa koskevat tekniset tarkistukset, joista jo aikaisemmin on säädetty työntekijäin eläkelain 4 d §:n 2 momentissa. Lisäksi momentin viitaussäännöstä ja sanamuotoa tarkistetaan.

Nykyinen 6 momentti esitetään kumottavaksi, jolloin nykyinen 7 momentti siirtyy 6 momentiksi. Momentit vastaavat asiasisällöltään toisiaan.

Pykälän 7 momenttiin esitetään otettavaksi säännös takautuvasti maksetun eläkkeen ja sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan yhteensovittamisesta. Säännös vastaisi työntekijäin eläkelain 4 d §:n 5 momentin säännöstä.

Pykälän 8 momenttiin ehdotetaan uusina säännöksinä takautuvasti myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen maksamatta jättämistä samalta ajalta, kun kuntoutusrahaa on maksettu. Kun työntekijä saa kuntoutusta ja hänelle maksetaan kuntoutusrahaa, lähtökohdana on, että hän palaa työelämäänsä kuntoutuksen jälkeen. Jos työntekijä kuitenkin kuntoutuksen aikana tulee työkyvyttömäksi ja täyttää eläkkeen saamisen ehdot, hänelle kuuluu työkyvyttömyyseläke. Työkyvyttömyyseläkkeen alkamisaikaan ei ehdoteta muutosta. Koska kuitenkin ei ole tarkoituksenmukaista, että työkyvyttömyyseläkettä maksettaisiin takautuvasti samalta ajalta kuin työntekijälle on maksettu kuntoutusrahaa, taannehtivaa eläkettä ei maksettaisi niiltä päiviltä, joilta työntekijä on saanut jostakin järjestelmästä kuntoutusrahaa. Näin myös korvausten yhteensovitus yksinkertaistuisi nykyisestä. Säännökset vastaavat hallituksen esityksessä (HE 118/1995 vp.) TEL:iin ehdotettuja säännöksiä.

Pykälän 10 momenttiin siirretään nykyinen 8 momentin säännös sanamuodoltaan tarkistettuna.

36 §. Pykälän 1 momentissa säädetään eläkekassan hallituksen kokoonpanosta, nimittämisestä ja toimikaudesta. Koska Suomen kauppamerenkulussa palvelevien radiosähköttäjien lukumäärä on huomattavasti vähentynyt viimeisten vuosien teknisen kehi-

tyksen seurauksena, 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei merenkulkijoiden päällystää edustavana jäsenenä hallituksessa voisi olla enää radiosähköttäjien edustajaa. Merenkulkijoiden päällystää edustavina hallituksen jäseninä olisivat edelleenkin valtuuskunnan nimittämä kansipäällystää ja konepäällystää edustava henkilö. Heidät nimitettäisiin kalenterivuodeksi kerrallaan ja he toimisivat vuorovuosina hallituksen jäsenenä. Samalla hallituksen jäsenten ja heidän henkilökohtaisten varamiestensä toimikausi ehdotetaan pidennettäväksi kolmesta vuodesta neljään vuoteen.

Voimassa olevien säännösten mukaisesti valitun hallituksen kolmivuotinen toimikausi päättyy 1997. Nyt ehdotettuja muutoksia koskevassa voimaantulosäännöksessä ehdotetaan, että valtuuskunta nimittäisi ehdotettujen säännösten mukaisen hallituksen ensimmäisen kerran vuoden 1997 varsinaisessa kokouksessaan nelivuotiskaudeksi 1998-2001.

38 §. Pykälän 5 momenttiin esitetään tehtäväksi 36 §:n 1 momentin muutokseen liittyvä tekninen tarkistus kansipäällystön ja konepäällystön osalta. Samalla momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännökset siitä, että valtuuskunnan olisi hallituksen nimittämisen yhteydessä nimitettävä myös radiosähköttäjiä edustava henkilö, jolla olisi oikeus olla saapuvilla hallituksen kokouksissa ja osallistua siellä keskusteluun. Radiosähköttäjiä edustavalle henkilölle olisi nimitettävä myös henkilökohtainen varamies. Muutoin radiosähköttäjiä edustavan henkilön ja hänen varamiehensä tehtävästä vapauttamisesta ja uusien nimittämisestä heidän tilalleen kesken hallituksen toimikauden, noudatettaisiin soveltuvin osin, mitä asiasta hallituksen jäsenten osalta merimieseläkelaisissa säädetään.

63 a §. Pykälän 4 momentti sisältää viitaussäännöksen tarkistuksen. Tarkistus johtuu hallituksen esityksessä (HE 118/1995 vp.) ehdotetusta muutoksesta TEL:n 9 §:ään.

Voimaantulosäännös

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Kuntoutustukea sekä kuntoutustuen ja työkyvyttömyyseläkkeen korotusta koskevia 15 ja 25 a §:iä sovellettaisiin työkyvyttömyyseläkkeeseen, joka alkaa tai tulee jatkettavaksi lain voimaantulon jälkeen. Lisäksi työkyvyttömyyseläkkeeseen lisättävää kuntoutus-

korotusta koskevaa 25 a §:n 2 momenttia sovellettaisiin lain voimaantullessa jatkuviin joko määrääkiksi tai toistaiseksi myönnettäviin työkyvyttömyyseläkkeisiin, jos 25 §:n mukainen kuntoutuspäätös annetaan lain ollessa voimassa.

Lain 12 a §:n 1 momenttia, 16 §:n 2 momenttia, 17 §:n 5 momenttia ja 22 a §:n 3 momenttia ehdotetaan sovellettavaksi sellaiseen eläkkeeseen, jossa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan.

Ennen vuotta 1943 syntyneeseen työntekijään sovellettaisiin kuitenkin edelleen karttumista koskevia merimieseläkelain 16 §:n 1 momenttia, 17 §:n 3 momenttia ja 22 a §:n 1 momenttia sellaisina kuin ne ovat voimassa tämän lain voimaan tullessa, jos hänellä lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan tai työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen päivärahaan. Säännöstä sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana ja 1 päivänä tammikuuta 1996. Säännöstä ei kuitenkaan sovellettaisi työntekijään, jos hänellä on lain voimaan tullessa oikeus päivärahaan 31 päivän lokakuuta 1995 jälkeen alkaneen lomautuksen perusteella ja jos hän 29 päivänä helmikuuta 1996 mennessä uudelleen aloittaa työnteon sen työnantajan lukuun, jonka työsuhteesta hänet oli lomautettu. Näin ollen tulevan ajan karttumisprosentin muutoksesta johtuvaa eläkkeen pienennystä ei aiheutuisi henkilölle, joka on jo joutunut työttömäksi tai lomautettu toistaiseksi.

Karttumista koskevia merimieseläkelain 16 §:n 1 momenttia ja 22 a §:n 1 momenttia sovelletaan edelleen sellaisina kuin ne ovat tämän lain voimaantullessa myös silloin, kun lasketaan eläkkeen määrää 12 c §:n 1 momentissa tarkoitettua aikaisemman täysitehoisen työkyvyttömyyseläkkeen jatkumisajalta. Edellytyksenä on, että aikaisempi eläke on myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa alkaneen työkyvyttömyyden perusteella.

Eläkepalkkaa koskevaa 16 a §:ää ei sovellettaisi ennen lain voimaantuloa päättyneisiin työsuhteisiin. Lain voimaantulon jälkeen alkaneisiin työsuhteisiin sovellettaisiin vain uusia säännöksiä. Erityisiä voimaantulosäännöksiä tarvitaan niitä työsuhteita varten, jotka ovat olleet voimassa lain tullessa voimaan.

Vuonna 1996 ja sen jälkeen päättyvissä työsuhteissa siirrytään asteittain uuteen laskentatapaan. Kunakin vuoden 1995 jälkeisenä vuotena lisätään 16 a §:n 1 momentin tarkoittamia valintavuosia yhdellä. Lain 16 a §:n 1 momentissa tarkoitettuina valintavuosina otetaan huomioon kuitenkin enintään työsuhteen kymmenen viimeistä vuotta.

Valintavuosista ajalta ennen lain voimaantuloa otetaan eläkepalkan laskentaan mukaan ne kalenterivuodet ja niitä vastaavat ansiot, joiden perusteella eläkepalkka olisi laskettu ennen lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan.

Tämän lain 16 a §:n 2 momentissa tarkoitettua valintavuosien työansioden keskimäärää laskettaessa samoin kuin ansiotasoltaan huonoja vuosia pois jätettäessä ei oteta huomioon vuotta 1996 edeltäviä valintavuosia.

Kuten muutkin eläkepalkkaa koskevat säännökset, myös 16 d §:n harkinnanvaraista palkkaa koskeva säännös koskisi työsuhteita, jotka päättyvät lain voimaantulon jälkeen. Koska uudet eläkepalkkasäännökset alkavat vaikuttaa työsuhteissa asteittain, ei harkinnanvaraisen palkan käyttämisen ehtona olevaa prosenttimäärää siten voisi välittömästi korottaa 20 prosentin tasolle. Näin ollen ehdotetaan, että myös harkinnanvaraisen eläkepalkan laskusääntö tulisi asteittain voimaan riippuen siitä, milloin eläketapahtuma sattuu. Jos eläketapahtuma sattuu vuonna 1996, tulee ansioiden alentumisen vaikutus eläketurvaan olla vähintään 7,5 prosenttia. Tämä 7,5 prosentin raja nousisi asteittain 2,5 prosenttiyksikköä vuodessa siten, että niissä eläketapahtumissa, jotka sattuvat vuonna 2001 tai sen jälkeen, ansioiden alentumisen vaikutus eläketurvaan tulee olla vähintään 20 prosenttia.

Eläkkeen 50 % enimmäismäärää koskevaa 20 §:n 1 momenttia sovellettaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on 1.1.1996 tai sen jälkeen. Uuteen laskutapaan siirrytään asteittain. Valintavuosista ajalta ennen lain voimaantuloa otetaan keskimääräistä kuukausipalkkaa määrättäessä mukaan ne kalenterivuodet ja niitä vastaavat ansiot, joiden perusteella keskimääräinen keski-kuukausipalkka olisi määräytynyt ennen lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan. Kunakin vuoden 1995 jälkeisenä vuotena lisätään 16 a §:n 1 momentin tarkoittamia valintavuosia yhdellä. Keskimääräistä kuukausipalkkaa määrättäessä huomioidaan kuitenkin enintään kymmenen vii-

meistä 16 a §:n 1 momentissa tarkoitettua valintavuotta, joiden perusteella työsuhteiden eläkepalkat on määrätty.

Eläkekassan hallituksen kokoonpanoa ja nimittämistä koskevia 36 ja 38 §:ää sovellettaisiin ensimmäisen kerran siten, että eläkekassan valtuuskunta varsinaisessa kokouksessaan 1997 nimittäisi eläkekassan hallituksen nelivuotiskaudeksi 1998 - 2001.

2. Voimaantulo

Lainmuutokset ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivästä tammikuuta 1996. Ne koskevat sellaisia eläketapahtumia, jotka sattuvat lain voimaantulon jälkeen. Ennen vuotta 1943 syntyneet työttömyyspäivärahan varaan joutuneet säilyttävät kuitenkin oikeuden tulevan ajan laskemiseen entisten sääntöjen mukaisesti. Eläkepalkan laskentasäännön muutos tulee liukuvasti voimaan siten, että se on täysimääräisenä voimassa vuoden 2001 lopussa. Uusien säännöksen mukainen hallitus valittaisiin ensimmäisen kerran nelivuotiskaudeksi 1998-2001.

3. Säättämisjärjestys

Hallituksen esitys yksityisalojen työeläkejärjestelmän uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 118/1995 vp.) on

ollut perustuslakivaliokunnan käsiteltävänä. Perustuslakivaliokunta on sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 9 päivänä marraskuuta 1995 antamassaan lausunnossa n:o 13/1995 vp katsonut, että edellä mainittu hallituksen esitys voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä, kuitenkin edellyttäen, että valiokunnan lausunnossaan työntekijäin eläkelain 4 a §:n 3 momentista tekemä huomautus siitä, että säännös on välttämätöntä muuttaa sukupuolineutraaliksi, otetaan asianmukaisesti huomioon. Koska tässä merimieseläkelain muutamista koskevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan perustuslainsuojan kannalta vastaavanlaisia muutoksia kuin edellä mainitussa hallituksen esityksessä, kuitenkin siten, että tähän esitykseen ei sisälly vastaavanlaisia säännöistä kuin työntekijäin eläkelain 4 a §:n 3 momentiksi on ehdotettu, ehdotetut merimieseläkelain muutokset voidaan säätää valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Etuuksien määrään ja kohdentumiseen ehdotetuista muutoksista huolimatta lainmuutosten jälkeenkin taataan perustoimeentulon turva hallitusmuodon 15 a §:n tarkoittamalla tavalla.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain (72/56) 3 a §:n 2 momentin 2 kohta, 11 §:n 1 ja 6 momentti, 12 a §:n 1 momentti, 14 c §:n 2 ja 3 momentti, 15 §, 15 e §:n 1 momentin 2 kohta ja 8 momentti, 16 §, 16 a §, 16 b §, 16 c §, 16 d §, 17 §:n 3 - 8 momentti, 18 §, 20 §:n 1 momentti, 22 a §, 23 §:n 1, 3 ja 4 momentti, 25 §, 28 §:n 4, 6, 7 ja 8 momentti, 36 §:n 1 momentti, 38 §:n 5 momentti ja 63 a §:n 4 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat, 3 a §:n 2 momentin 2 kohta, 11 §:n 1 ja 6 momentti, 12 a §:n 1 momentti, 14 c §:n 2 ja 3 momentti, 16 §, 16 b §, 16 d §, 20 §:n 1 momentti, 22 a § sekä 23 §:n 1, 3 ja 4 momentti 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1595/93), 15 § muutettuna 31 päivänä joulukuuta 1985 annetussa laissa (1122/85) ja mainitussa 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa, 15 e §:n 1 momentin 2 kohta mainitussa 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa ja 8 momentti 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (52/85), 16 a § 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (102/90), 16 c § 18 päivänä huhtikuuta 1980 annetussa laissa (280/80), 17 §:n 3 ja 5-8 momentti mainitussa 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa ja 4 momentti 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1346/90), 18 § 29 päivänä joulukuuta 1983 annetussa laissa (1121/1983), 25 § 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (617/91), 28 §:n 4 ja 6 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (476/81) sekä 7 ja 8 momentti mainitussa 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa, 36 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1309/89) ja 63 a §:n 4 momentti 21 päivänä joulukuuta 1984 annetussa laissa (939/84), sekä

lisätään lakiin uusi 3 b §, 16 c §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 18 päivänä huhtikuuta 1980 annetussa laissa, uusi 2—4 momentti, lakiin uusi 16 e—16 g §, 17 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 31 päivänä joulukuuta 1986 annetussa laissa (1038/86) ja mainitussa 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa, uusi 9 ja 10 momentti, lakiin uusi 23 a § ja 25 a—25 e § ja 28 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1966 annetussa laissa (739/66), 11 päivänä joulukuuta 1970 annetussa laissa (768/70), mainitussa 26 päivänä kesäkuuta 1981, mainitussa 28 päivänä joulukuuta 1990 ja 3 päivänä marraskuuta 1995 annetussa laissa (1253/95), uusi 10 momentti seuraavasti:

3 a §

Tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijän eläkelain vähimmäisturvaa vastaavasta osasta ja kuntotusrahasta eläkekassa on vastuussa seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen, sellaisen työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen näihin eläkkeisiin luettuina myös työntekijäin eläkelain (395/61) ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) perusteella saatavat eläkkeen osat, mutta ei 25 a §:n eikä 15 d §:n mukaista korotusta eikä 18 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 15 e §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntotusrahan osasta, joka vastaa 12 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläk-

keestä yllämainitulla tavalla määräytyvää työntekijäin eläkelain vähimmäisturvaa vastaavaa eläkkeen osaa, vastaa yksin eläkekassa; sekä

3 b §

Työttömyysajan huomioon ottamisesta aiheutuvan vastuun ja kulujen peittämiseksi tulee työttömyyskassalaisissa (603/84) tarkoitettujen työttömyyskassojen keskuskassan suorittama eläketurvakeskukselle merimieseläkekassalle edelleen hyvitetäväksi vakuutusmaksu siten kuin työntekijäin eläkelain 12 c §:ssä säädetään. Hyvitetty vakuutusmaksu otetaan huomioon 3 §:ssä tarkoitettua vakuutusmaksua vahvistettaessa.

11 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi palveluajaksi luetaan kunkin työsuhteen osalta erikseen aika työsuhteen alkamisesta työsuhteen päät-

tymiseen. Eläkkeeseen oikeuttavaksi palveluajaksi muunnetaan, siten kuin eläkekassan päätöksellä tarkemmin määrätään, lisäksi aika, jonka perusteella vastikkeena tai muuna vastaavana suoritettava ylityökorvaus maksetaan työsuhteen päättyessä. Työsuhteen katsotaan tätä lakia sovellettaessa päättyneen sen päivän lopussa, jolta sen perusteella viimeksi maksettiin palkkaa ennen työsuhteen katkeamista taikka 15 §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyden tai yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamista. Jos työntekijä jatkaa työntekoa sanotun työkyvyttömyyden alkamisen jälkeen, katsotaan hänen olevan uudessa työsuhteessa. Niin ikään katsotaan työntekijän, joka saa 14 b §:ssä tarkoitettua osa-aikaeläkettä, olevan uudessa tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa hänen jatkaessaan työntekoa osa-aikatyössä.

Työsuhde, joka on jatkunut vähintään kymmenen vuotta sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 54 vuoden iän, päätetään sanotun vuoden lopussa. Jollei työsuhde ole edellä mainittuna ajankohtana jatkunut kymmentä vuotta, se päätetään sen vuoden lopussa, jona kymmenen vuotta täyttyy. Työsuhdetta ei kuitenkaan päätetä enää, jos aika työsuhteen päättymisestä 14 §:ssä säädettyyn eläkeikään voi muodostua kolmea vuotta lyhyemmäksi. Työntekijän jatkaessa työntekoaan hänen katsotaan olevan uudessa työsuhteessa. Työsuhdetta ei kuitenkaan katkaista, jos työntekijän palkka on katkaisun jälkeisessä työsuhteessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka on ilmaantunut ennen työsuhteen tässä momentissa tarkoitettua päättämistä, ja jos 16 d §:n soveltamisen edellytykset tällöin täyttyvät.

12 a §

Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja 14 §:ssä säädetyn eläkeiän täyttämisen välinen aika (tuleva aika). Edellytyksenä on kuitenkin, että työntekijä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä välittömästi edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kuukautta työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun perus-

eläkkeeseen oikeuttavassa Suomessa vakuuttavassa ansiotyössä. Edellä tarkoitettua 12 kuukauden aikaa laskettaessa katsotaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös sellainen kalenterikuukausi, jolta työntekijä on saanut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitettuja ansioita edellyttäen kuitenkin, että ansiot koko kalenterivuodelta ovat vähintään yhtä suuret kuin lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu markkamäärä. Kalenterikuukausi, jolta työntekijä on saanut eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelaisissa tarkoitettuja ansioita, otetaan vastaavasti huomioon, jos ansiot koko kalenterivuodelta ovat vähintään sanotun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua markkamäärän suuruiset.

14 c §

Osa-aikaeläke lakkautetaan, jos työntekijä ei enää täytä 14 b §:ssä säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osa-aikaeläkettä, katsotaan osa-aikaeläke työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen osasuoritukseksi. Jos työntekijä täytettyään 65 vuotta edelleen jatkaa osa-aikatyötä, muutetaan osa-aikaeläke sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, saman suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi. Työntekijän lopettaessa osa-aikatyön maksetaan osa-aikaeläkkeen ja myönnettävän vanhuuseläkkeen erotus siten korotettuna kuin 22 §:n 1 momentissa säädetään ja lisätynä 16 §:n 3 momentissa tai 22 a §:n 5 momentissa tarkoitettulla määrällä.

Jos osa-aikaeläke on 2 momentin mukaisesti lakkautettu, työntekijällä on oikeus saada uudelleen osa-aikaeläkettä hänen täyttäessään 14 b §:ssä säädetty edellytykset. Jos osa-aikaeläke alkaa uudelleen kuuden kuukauden kuluessa aikaisemman osa-aikaeläkkeen päättymisestä, eläke myönnetään entisin perustein, jollei 16 g §:n 4 momentista muuta johdu.

15 §

Oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen on vakuutetulla, jonka ansiomahdollisuuksien on sairauden, vian tai vamman johdosta arvioitu alentuneen vähintään kolmanneksella siitä, mitä häntä vastaavassa asemassa merimieslaissa tarkoitettussa työsuhteessa oleva henkilö ansaitsee, edellyttäen, että sanotun

tilan on katsottava olevan pysyvä tai se on kestänyt yhdenjaksoisesti kuusi kuukautta sekä että työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 12 a §:ssä tarkoitettut 360 päivää.

Ennen kuin eläkekassa tekee päätöksen työkyvyttömyyseläkkeestä, sen on varmistettava, että työntekijän mahdollisuudet kuntoutukseen on selvitetty. Jos eläkehakemus hylätään, eläkekassa ohjaa työntekijän hänen kuntoutustarvettaan vastaavaan kuntoutuksen tai muiden palveluiden piiriin. Lisäksi eläkekassan on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa (604/91) säädetään.

Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai 4 momentissa tarkoitettuna kuntoutustukena määräajaksi. Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, kun eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Kuntoutustuki voidaan lakkauttaa, jos kuntoutustuen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt kuntoutuksesta.

Kuntoutustuki myönnetään työntekijän kuntoutumisen edistämiseksi niin pitkäksi ajaksi kuin hänen arvioidaan olevan estynyt tekemästä ansiotyötä työkyvyttömyyden vuoksi. Kuntoutustukea myönnettäessä eläkekassan on varmistettava, että työntekijälle on on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Kuntoutustuki voidaan myöntää työkyvyttömälle työntekijälle myös siksi ajaksi, jonka hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelu kestää. Mitä muualla laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta, sovelletaan kuntoutustukeen ja sen saajaan.

Sen estämättä, mitä 1-4 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 58 vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläketä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä on, että työntekijä on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitettun ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida

kuukaudessa keskimäärin pienemmäksi kuin työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu markkamäärä. Lisäksi edellytetään, että yksilöllistä varhaiseläketä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen tai vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

Yksilöllistä varhaiseläketä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai 23 a §:ssä tarkoitettun ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Yksilöllisenä varhaiseläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jollei eläkkeensaaja enää täytä 5 momentissa säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Muutoin eläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä säädetään.

15 e §

Oikeus saada työttömyyseläketä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, edellyttäen että

2) hän on 3 momentissa tarkoitettua työttömäksi joutumista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläketä taikka muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläketä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 6 momentissa säädetään;

Jos työkyvyttömyyseläketä osaeläkkeenä saava työntekijä täyttää työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset, eläke muutetaan hakemuksesta työttömyyseläkkeeksi, jonka määrä on yhtä suuri, kuin se työkyvyttömyyseläke, jonka hän olisi saanut, jos sanottu osaeläke olisi muutettu täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Jos työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osaeläketä, katsotaan osaeläke työttömyys-

eläkkeen osasuoritukseksi. Muutoin sanotusta työttömyyseläkkeestä on voimassa, mitä 2 momentissa säädetään.

16 §

Edellyttäen, että työntekijä jää vanhuuseläkkeelle tämän lain alaisesta työsuhteesta tai hänellä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jossa 12 a §:n mukaisesti otetaan huomioon eläkeikään jäljellä oleva aika, eläkkeen määrä on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/6 prosenttia

1) jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudelta;

2) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 12 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika; ja

3) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 12 c §:n 1 momentin perusteella aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin

1) 17/120 prosenttia siltä osin kuin tuleva aika koskee tai eläkettä on saatu 50 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta 60 vuoden täyttämiseen asti; ja

2) 13/120 prosenttia siltä osin kuin tuleva aika koskee tai eläkettä on saatu 60 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aika eläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 16 g §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty.

16 a §

Eläkkeen perusteena oleva palkka (eläkepalkka) määrätään kustakin työsuhteesta erikseen. Eläkepalkka lasketaan työsuhteen päättymisvuotta edeltäneiden enintään 10 viimeisen kalenterivuoden työansioista (valintavuodet). Työsuhteen päättymisvuosi otetaan kuitenkin yhtenä valintavuotena huomioon, jos työsuhde on jatkunut enintään kolmen kalenterivuoden aikana tai koko päättymisvuoden. Eläkepalkkaa laskettaessa valintavuosien työansiot tarkistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti.

Eläkepalkkaa laskettaessa jätetään huomi-

oon ottamatta sellaiset valintavuodet ja vastaavat ansiot, joina vuosina ansioiden keskimäärä on vähemmän kuin 50 prosenttia kaikkien valintavuosien työansioiden keskimäärästä. Vuosia, jotka näin jätetään huomioon ottamatta voi kuitenkin olla enintään kolmannes valintavuosista.

Eläkepalkka on edellä sanotulla tavalla huomioon otettujen kalenterivuosien työansioiden keskimäärä kuukautta kohden.

Eläkepalkkaa laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa, jolta työntekijällä on ollut oikeus saada 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua täysitehoista eläkettä, eikä aikaa sen jälkeen, kun työntekijä on täyttänyt 14 §:ssä säädetyn eläkeiän. Jos työsuhde on päätetty 11 §:n 6 momentin nojalla, katsotaan sen kuitenkin tätä pykälää sovellettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläkkeen määrä siten laskettuna on suurempi.

Asetuksella säädetään tarkemmin eläkepalkan laskemisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

16 b §

Jos tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi kuutta kuukautta lyhyemmän työsuhteen perusteella, eläkepalkka määrätään tulevalta ajalta 12 a §:ssä tarkoitettuna 360 päivän ja sitä edeltäneen vuoden aikana jatkuneista tämän lain alaisista työsuhteista. Eläkepalkkana käytetään tällöin sanotun tarkastelujakson aikana jatkuneiden työsuhteiden eläkkeeseen oikeuttavilla ajoilla painotettujen 16 a §:n mukaan määräytyvien palkkojen kuukautta kohden laskettua keskimäärää, jolloin tarkastelujaksolta näistä työsuhteista otetaan aikana huomioon täydet kuukaudet, kuitenkin yhteensä enintään kaksitoista kuukautta laskettuna eläketapahtumasta.

Jos työntekijä on 1 momentissa sanottuna aikana ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa tämän lain alaisessa työsuhteessa, lasketaan tätä pykälää sovellettaessa näiden työsuhteiden eläkepalkat samanaikaisesti jatkuneelta eläkkeeseen oikeuttavalta ajalta yhteen.

16 c §

Jos 16 a §:ssä tarkoitettuihin kalenterivuosiin sisältyy merimieslain 32 §:ssä tarkoitettua palkatonta erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainlomaa taikka hoitovapaata, eläkkeen perusteena oleva palkka lasketaan 16 a

§:stä poiketen siten, että kalenterivuosina otetaan huomioon enintään kymmenen viimeistä sellaista kalenterivuotta, joihin ei sisälly mainittua palkatonta aikaa.

Jos kuitenkin 1 momentissa tarkoitettua palkatonta aikaa sisältyy työsuhteen kaikkiin kalenterivuosiin tai valituksi tulleista vuosista mikään ei sisälly työsuhteen kymmeneen viimeiseen kalenterivuoteen, eläkepalkkana pidetään sitä työssäoloaikaista keskimääräistä ansiota, joka vastaa vakiintunutta ansiotasoa ennen työsuhteen päättymistä.

Eläkepalkka määrätään kuitenkin 16 a tai 16 d §:n edellytysten mukaisesti, jos se niin laskettuna on suurempi.

Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet tämän pykälän soveltamisesta.

16 d §

Jos työntekijän tai edunsaajan ilmoituksen johdosta tulee selvitettyksi, että eläkepalkka on työntekijän tai edunsaajan tämän lain alaisessa työsuhteessa jonkin enintään kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa ilmaantuneen poikkeuksellisen syyn vuoksi alempi kuin hänen 18 §:n mukaisesti tarkistettu eläkepalkkansa samassa työsuhteessa ennen tällaisen syyn ilmaantumista niin pitkänä aikana, että suurempaa palkkaa voitiin pitää vakiintuneena, ja jos tällä seikalla on vähintään 20 prosentin vaikutus eläketurvaan, pidetään työsuhteen eläkepalkkana sitä keskimääräistä työansiota, joka työntekijällä olisi ollut, jollei mainittua syytä olisi esiintynyt.

Jos työntekijä tai edunsaaja esittää riittäväksi katsottavan selvityksen, noudatetaan 1 momentin säännöstä, vaikka poikkeuksellinen syy olisi ilmaantunut aikaisemmin kuin kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa.

Jos tulee selvitettyksi, että eläkepalkka on poikkeuksellisesta syystä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla korkeampi kuin vakiintunut työansio, voidaan eläkepalkkaa samalla tavoin alentaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

16 e §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisillä, jos työntekijä on saanut:

1) työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa joko työttömyysturvalain tarkoittamana palkansaajana tai työttömyysturvalain 1 a §:n 1 momentin 1 - 3

kohdan tarkoittamana yritystoimintaa harjoittaneena henkilönä;

2) työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista ansiotukea;

3) koulutus- ja erorahastosta annetun lain, valtion virkamieslain, peruskoululain tai lukiolain mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea; tai

4) työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta;

2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijällä on ollut ensimmäinen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhte taikka yrittäjätoiminta, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan työntekijä on ollut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön alaisessa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei työntekijä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisä lasketaan kertomalla eläkkeen määrä niiden kuukausien määrällä, joilta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu (etuuskuukaudet) ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan työntekijän 23 vuoden iän täyttämistä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteen lasketun lukumäärän perusteella, joilta työntekijä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeuttavaa etuutta. Etuuskuukausia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, joilta etuutta voi-

daan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

Työttömyysturvalain 17 §:n mukaista soveltua työttömyyspäivärahaa saaneen työntekijän työttömyyspäivien lukumääränä käytetään saatuja päivärahoja vastaavien täysien päivien lukumäärää. Samoin menetellään, jos muuta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu muutoin kuin täyttä päivärahaa vastaavana.

16 f §

Perhe-eläkkeen suuruus määräytyy edunjättäjän tämän lain mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. Jollei edunjättäjä saanut mainittua eläkettä, edunjättäjän eläkkeen määrä lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon 15 d §:n mukaista korotusta eikä 27 §:n mukaista vähennystä.

Leskeneläkkeen määrä on, jollei 5 momentista tai 27 §:stä muuta johdu:

6/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski yksin tai leski ja yksi lapsi;

5/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja kaksi lasta;

3/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja kolme lasta;

2/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja neljä tai useampia lapsia.

Lapseneläkkeiden yhteismäärä on, jollei 27 §:stä muuta johdu:

4/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on yksi;

7/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on kaksi;

9/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on kolme; sekä

10/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on neljä tai useampia.

Lapseneläkkeiden yhteismäärä jaetaan tasan edunsaajina olevien lasten kesken. Jos edunsaajina on lapsia, joilla ei ole kumpakaan vanhempaa, lapseneläkkeiden yhteismäärään lisätään 2/12 erikseen kummankin edunjättäjän eläkkeistä edellyttäen, että lesken- ja lapseneläkkeet eivät yhteensä ylitä edunjättäjän eläkkeen määrää. Jos lapsi saa lapseneläkettä muun edunjättäjän kuin vanhempansa jälkeen, määrätään lisä niistä edunjättäjien eläkkeistä, joiden perusteella

täysorpo lapsi saa lapseneläkkeensä. Lisä jaetaan edellä mainittujen täysorpojen lasten kesken tasan.

Edunjättäjän entisen puolison perhe-eläkkeen suuruus määrätään siten, että sen osuus 2 momentin mukaisesti lasketusta leskeneläkkeen määrästä on sama kuin mitä 60 prosenttia edunjättäjän entiselle puolisolleen maksamasta elatusavusta on 1 momentissa tarkoitettuna edunjättäjän eläkkeestä. Jos edunsaajana on myös leski, on entisten puolisoitten perhe-eläkkeiden yhteismäärä enintään puolet leskeneläkkeestä. Yhteismäärä vähennetään leskeneläkkeestä ja jaetaan entisten puolisoitten kesken elatusapujen suhteessa.

Jos edunsaajien lukumäärä muuttuu tai jos edunsaajana olevasta lapsesta tulee 3 momentissa tarkoitettulla tavalla täysorpo, perhe-eläkkeen määrä ja sen jakautuminen edunsaajien kesken tarkistetaan muutosta seuraavan kuukauden alusta.

16 g §

Osa-aikaeläkkeen määrä on, jollei 2 tai 3 momentista muuta johdu, 50 prosenttia 14 b §:n 3 momentin mukaan määritellyn tämän lain piiriin kuuluvasta ansiotyöstä saadun vakiintuneen ansiotulon ja työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen piiriin kuuluvasta osa-aikaisesta ansiotyöstä saadun ansiotulon erotuksesta.

Jos työntekijä on ennen osa-aikatyötä ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen piiriin kuuluvassa sellaisessa ansiotyössä, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon eläkeiän sauttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä, osa-aikaeläkkeen määrä lasketaan erotuksesta, joka saadaan vähentämällä mainituista töistä saatujen ansiotulojen yhteismäärästä osa-aikatyön aikaisten ansiotulojen yhteismäärä. Erotus jaetaan ansionalenemien suhteessa niiden mainittujen lakien, eläkeohjesäännön ja eläkesääntöjen mukaisiin osiin, joiden perusteella työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, kuitenkin enintään siihen määrään saakka, joka vastaa kunkin lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön piirissä tapahtunutta ansionalenemaa.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on 75

prosenttia siitä työntekijäin eläkelain 8 §:n mukaisesti yhteensovitetusta eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaan osa-aikaeläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos työntekijällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan ja tässä tarkoitettu rajaus vähentää osa-aikaeläkettä, vähennys tehdään näiden lakien ja sääntöjen kesken niiden mukaan ansaittujen eläkeoikeuksien suhteessa.

Osa-aikaeläkkeen määrä lasketaan uudelleen, jos osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön ansiotuloissa on tapahtunut muutos, joka olennaisesti poikkeaa yleisestä palkkahityksestä, tai ansiotuloissa on tapahtunut muutos, jonka perusteella hän saa oikeuden osa-aikaeläkkeeseen sellaisen lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön nojalla, josta hänellä ei aikaisemmin ole ollut oikeutta osa-aikaeläkkeeseen. Vakiintuneena ansiotulona pidetään tällöin ansiotuloa, joka oli perusteena osa-aikaeläkettä ensimmäistä kertaa määrättäessä.

17 §

Jos tämän lain mukainen eläke myönnetään soveltaen 1 momenttia, eläkkeen määrä on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia

1) jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudelta;

2) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 12 c §:n 1 momentin perusteella aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä.

Edellä 3 momentin 1 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin 5/24 prosenttia sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta.

Edellä 3 momentin 2 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin

1) 1/10 prosenttia siltä osin kuin eläkettä on saatu 50 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta 60 vuoden täyttämiseen asti; ja

2) 1/15 prosenttia siltä osin kuin eläkettä on saatu 60 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta.

Jos työntekijän viimeinen tämän lain piiriin kuuluva työsuhte on päättynyt 14 a §:ssä tarkoitettusta syystä, työntekijän tämän lain mukaisen eläkkeen määrä on sen estämättä, mitä edellä 3 ja 4 momentissa sääde-

tään, 1/6 prosenttia kultakin täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudelta edellyttäen, että työntekijän eläketurva on pääasiallisesti kertynyt tämän lain tarkoittamissa työsuhteissa eikä työntekijä tässä tarkoitettun työsuhteen päättymisen jälkeen ole saavuttanut työ- tai virkasuhteen tai yrittäjätoiminnan perusteella oikeutta sellaiseen lain tai julkisen eläkesäännön mukaiseen eläketurvaan, jonka mukaan maksettavaa työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä otetaan huomioon eläkeikään jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 16 g §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty.

Jos työntekijällä on oikeus saada eläkettä kahden tai useamman työsuhteen perusteella, määräytyy hänen oikeutensa eläkkeeseen jokaisen työsuhteen osalta viimeiseen työsuhteeseen liittyvien ehtojen mukaisesti. Jos eläketurvan pääoma-arvo tällöin huomattavasti muuttuisi ja työntekijän viimeinen työsuhte on vakuutettu työntekijäin eläkelain, maatalousyrittäjien eläkelain tai yrittäjien eläkelain mukaisesti, muutetaan tämän lain mukaisen vapaakirjaeläkkeen määrä siten, että alkuperäinen pääoma-arvo säilyy.

Mitä 8 momentissa säädetään, koskee myös niiden työntekijöiden, joiden viimeinen työ- tai virkasuhde on vakuutettu kunnallisten viranhaltijoiden ja työntekijäin eläkelain tai valtion eläkelain mukaisesti, vapaakirjana myönnettäviä vanhuuseläkkeitä, jos viimeisen työ- tai virkasuhteen eläkeikä on alempi kuin 60 vuotta ja sen pätevyysvaatimuksena on ollut tämän lain mukaisen meripalvelun edellyttävä tutkinto tai tietty määrä tämän lain mukaista meripalvelua.

Vapaakirjan ehdot ja sen laskemista varten tarvittavat perusteet vahvistaa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö eläkekassan esityksestä.

18 §

Eläkkeen perusteena olevaan palkkaan sekä eläkkeeseen ja hautausavustukseen tehdään indeksitarkistus siten kuin työntekijäin eläkelain 9 §:ssä säädetään.

20 §

Kunkin työsuhteen osalta erikseen määrättyt eläkkeet lasketaan yhteen. Vanhuus ja työkyvyttömyyseläkkeen enimmäismäärä on kuitenkin 50 prosenttia työntekijän kymmenen viimeisen meripalveluvuoden eri työsuhteiden yhteenlaskettujen palkkojen keskimääräisestä kuukausipalkasta. Keskimääräistä kuukausipalkkaa määrättäessä otetaan huomioon kymmenen viimeistä 16 a §:n 1 momentissa tarkoitettua valintavuotta, joiden perusteella työsuhteiden eläkepalkat on määrätty. Jos edellä mainittu keskimääräinen kuukausipalkka on olennaisesti alhaisempi tai korkeampi kuin se palkka, jota vakuutettu on saanut merimiestoimesta niin pitkänä aikana, että korkeampaa palkkaa tai alhaisempaa palkkaa on voitu pitää vakiintuneena, pidetään keskimääräisenä kuukausipalkkana sitä keskimääräistä työansiota, joka hänellä olisi ollut, jollei muutosta olisi esiintynyt. Jos eläke on kuitenkin määrätty 17 tai 22 a §:n mukaisesti, eläkkeen enimmäismäärä on 60 prosenttia työntekijäin eläkelain 8 §:ssä tarkoitettusta yhteensovitusperusteesta.

22 a §

Sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, eläkkeen määrä on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia

1) jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudesta;

2) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 12 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika; ja

3) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 12 c §:n 1 momentin perusteella aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä.

Edellä 1 momentin 1 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin 5/24 prosenttia sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on

1) 1/10 prosenttia siltä osin kuin tuleva aika koskee tai eläkettä on saatu 50 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta 60 vuoden täyttämiseen asti; ja

2) 1/15 prosenttia siltä osin kuin tuleva aika koskee tai eläkettä on saatu 60 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta.

Eläkkeen määräytyessä tämän pykälän mukaisesti eläke lasketaan kunkin tämän lain

alaisen työsuhteen osalta erikseen ottamalla huomioon aika, jonka työsuhde on jatkunut työntekijän täytettyä 23 vuotta, kuitenkin enintään 14 §:n 1 momentissa tarkoitettuun eläkeikään saakka. Lisäksi huomioon otetaan 15 d §:n mukainen lapsikorotus ja 22 §:ssä tarkoitettu lykkäyskorotus, joka lasketaan edellisessä lauseessa tarkoitettusta eläkeiästä lukien.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudesta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 16 g §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty.

23 §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke, joka määräytyy 16 §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti, myönnetään vakuutetulle, jonka ansiomahdollisuudet ovat alentuneet enemmän kuin kahdella kolmanneksella. Niin ikään yksilöllinen varhaiseläke myönnetään täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä, joka on puolet täydestä eläkkeestä.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 1 momentin mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, voidaan arvioida jäävän pysyväksi ainakin vuoden ajaksi, tarkistetaan eläkkeen määrä eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkekassan aloitteesta muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei 28 §:n 3—8 momentin säännöksistä muuta johdu. Eläkettä ei kuitenkaan alenneta ajalta, jolta sitä on jo suoritettu eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemuksesta tai eläkekassan tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltäneiltä kuudelta kuukaudesta. Osaeläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 15 §:n 5 ja 6 momentissa säädetty edellytyk-

set, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemusta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä 25 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuna kuntoutuksen ajalta.

23 a §

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän

1) yksilöllisen varhaiseläkkeen 15 §:n 5 momentissa ja 6 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut tai

2) osaeläkkeenä myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen 15 §:n 1 momentissa, 17 §:n 1 momentissa tai 23 §:n 1 momentissa mainitut saamisen edellytykset.

Ennakkopäätös on eläkekassaa sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Ennakkopäätökseen saa hakea muutosta niin kuin 59 §:ssä säädetään.

25 §

Työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi voidaan työntekijälle ammatillisena kuntoutuksena antaa neuvontaa, tehdä kuntoutustutkimuksia sekä antaa työhön ja ammattiin johtavaa koulutusta, työhönvalmennusta ja elinkeinotukea sekä edellä tarkoitettua ammatillista kuntoutusta tukevaa lääkinällistä kuntoutusta.

Kuntoutusta voidaan antaa työntekijälle, jonka eläkettä tämän lain mukaan määrättäessä olisi eläkkeeseen oikeuttavana otettu huomioon myös aika työkyvyttömyyden alkamisesta eläkeikään, jos työkyvyttömyys olisi alkanut ajankohtana, jona kuntoutuspäätös tehtiin, tai työntekijälle, joka päätöstä tehtäessä saa sanotulla tavalla määrättyä tämän lain mukaista eläkettä.

25 a §

Jos työntekijälle eläkekassan päätöksen perusteella 25 §:n 1 momentin mukaisesti tehdään kuntoutustutkimuksia taikka annetaan työhön ja ammattiin johtavaa koulutusta tai työhönvalmennusta tai lääkinällistä kuntoutusta, kuntoutustukeen maksetaan kuntoutuskorotus. Korotus maksetaan myös, jos vastaavan päätöksen on antanut jokin muu työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa

tarkoitettua peruseläkettä kuntoutustukena maksava eläkelaitos.

Kuntoutuskorotus maksetaan niin ikään, jos 1 momentissa tarkoitettu päätös koskee työntekijää, joka saa työkyvyttömyyseläkettä muuna kuin kuntoutustukena.

Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen työntekijäin eläkelain 8 §:n mukaisesti yhteensovitusta määrästä. Se maksetaan niiltä kalenterikuukausilta, joiden ajan kuntoutus kestää.

25 b §

Muulla kuin työkyvyttömyyseläkkeensajalla on oikeus kuntoutusrahaan niiltä kalenterikuukausilta, joiden aikana hän on estynyt tekemästä ansiotyötä 25 §:ssä tarkoitettuna kuntoutuksen johdosta.

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Tällöin kuntoutusrahaa maksetaan kuitenkin enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden kummankin syyn perusteella erikseen laskettuna, jollei sen maksaminen pidemmältä ajalta ole kuntoutuksen etenemisen turvaamiseksi perusteltua.

Kuntoutuksen jälkeiseltä ajalta kuntoutusrahaa saaneelle voidaan maksaa harkinnanvaraista kuntoutusavustusta, jos tämä on hänen työllistymisensä kannalta erityisen tarpeellista.

25 c §

Kuntoutusrahan suuruutta määrättäessä otetaan perusteeksi ne työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettut peruseläkkeet, joihin työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi ajankohdaksi, jona kuntoutuspäätös tehtiin. Kuntoutusraha on yhtä suuri kuin edellä tarkoitettujen eläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla.

Edellä 25 b §:n 3 momentissa tarkoitettu harkinnanvarainen kuntoutusavustus on enintään kuudelta kuukaudelta lasketun kuntoutusrahan suuruinen. Harkinnanvarainen kuntoutusavustus määritellään kertasuorituksena ja maksetaan yhdessä tai useammassa erässä. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta ei makseta ajalta, jolta työntekijällä on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan taikka työmarkkinatuesta annetun lain mukaiseen työmarkkinatukeen.

25 d §

Työntekijälle voidaan maksaa korvaus kuntoutuksen aiheuttamista välttämättömistä ja tarpeellisista kustannuksista.

25 e §

Kuntoutusrahasta ja sitä koskevasta päätöksenteosta on soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa on säädetty eläkepäätöksestä, sitä koskevasta muutoksenhakumenettelystä, eläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuudesta sekä eläkkeen maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Muutosta ei saa hakea päätökseen, joka koskee oikeutta 25 §:n mukaiseen kuntoutukseen tai 25 b §:n 2 momentin mukaiseen kuntoutusrahaan, eikä päätökseen, joka koskee 25 b §:n 3 momentin ja 25 c §:n 2 momentin mukaista harkinnanvaraista kuntoutusavustusta.

Eläkekassan on välittömästi ilmoitettava 25 §:ssä tarkoitettua kuntoutustoimenpiteetään ja kuntoutusrahapäätöksestään kansaneläkelaitokselle.

Jos työntekijä saa kuntoutusrahan lisäksi samalta ajalta palkkaa, palkan määrää vastaava osa kuntoutusrahasta maksetaan työntantajalle.

28 §

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, täyttää työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan 26 §:n 2 momentin mukaisesti, jos eläkehakemus on tehty ennen kuin sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa on maksettu 3 momentissa mainituilta 150 ensimmäiseltä suorituspäivältä tai jos työkyvyttömyyseläke myönnetään 15 §:ssä tarkoitettuna yksilöllisenä varhaiseläkkeenä. Tällöin kuitenkin täyden työkyvyttömyyseläkkeen suorittamisen edellytyksenä on, ettei eläkehakemuksen tekemistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä tai, jos tänä aikana on haettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sen hakemista seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä ole myönnetty vähintään kuukauden ajalta yhdenjaksoisesti maksettavaa päivärahaa, joka kohdistuu työkyvyttömyyden alkamisen jälkeiseen aikaan tai, jos tähän aikaan kohdistuva päiväraha hakemus on hylätty, sen hylkäämisen jälkeiseen aikaan. Jos päivärahan suorittaminen lakkaa ensisijaisuusajana sairausvakuutuslain 15 a §:n perusteella sen vuoksi, että työntekijälle myönnetty työntekijäin eläkelain 8 §:n 4

momentissa tarkoitettun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukainen vanhuuseläke alkaa, työntekijälle suoritetaan täyttä työkyvyttömyyseläkettä sanotun eläkkeen alkamisesta lukien, kuitenkin aikaisintaan 26 §:n 2 momentissa säädetystä ajankohdasta.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti 3 momentin mukaisesti, suoritetaan eläke sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa. Samoin menetellään, jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti yksilöllisenä varhaiseläkkeenä.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti 4 momentin mukaisesti tai osaeläkkeenä ja samalta ajalta on maksettu päivärahaa sairausvakuutuslain mukaan, suoritetaan eläkettä vain siltä osin kuin sen määrä ylittää samalta ajalta maksetun päivärahan määrän.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, eläkettä ei makseta siltä ajalta, jolta työntekijä on saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

Jos työkyvyttömyyseläke 22 §:n 3 momentin mukaisesti suoritetaan kertosuorituksena, työkyvyttömyyseläkkeeseen ei sovelleta, mitä edellä tässä pykälässä säädetään.

36 §

Eläkekassan valtuuskunta nimittää neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan eläkekassan hallituksen, johon kuuluu viisi jäsentä. Kullekin jäsenelle määrätään henkilökohtainen varamies. Sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä nimitetään yksi hallituksen jäsen, joka toimii myös hallituksen puheenjohtajana. Muista jäsenistä tulee kahden edustaa laivanvarustajia ja kahden merenkulkijoita. Merenkulkijoita edustavista jäsenistä tulee toisen edustaa miehistöä ja toisen päällystöä. Päällystöä edustava jäsen nimitetään kalenterivuodeksi kerrallaan siten, että hallituksessa vuorollaan ovat edustettuina kansipäällystö ja konepäällystö. Mitä edellä on sanottu jäsenistä, koskee myös heidän varamiehensä.

38 §

Sillä tunnustetun päällystöjärjestön erikseen valtuuttamalla henkilöllä, joka ei ole 36 §:n 1 momentin mukaan hallituksessa jäsenyysvuorossa, on oikeus olla saapuvilla hallituksen kokouksessa ja osallistua siellä keskusteluun. Samanlainen oikeus on radiosähköttäjiä edustavalla henkilöllä. Valtuuskunta nimittää radiosähköttäjiä edustajan ja hänelle henkilökohtaisen varamiehen hallituksen jäsenet nimittäessään. Radiosähköttäjiä edustajan ja hänen varamiehensä tehtävästä vapauttamiseen ja nimittämiseen kesken hallituksen toimikauden noudatetaan soveltuvien osin, mitä asiasta hallituksen jäsenen ja hänen varamiehensä osalta säädetään.

63 a §

Etuuden korotusta, jonka määrä on pienempi kuin 15 markkaa, ei ole maksettava. Edellä sanottua markkamäärää tarkistetaan vuosittain työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin 1 virkkeessä säädetyn indeksiluvun mukaan. Tarkistettu markkamäärä pyöristetään lähimmäksi tädeksi markaksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1996.

Lain 15 §:n 2—4 momenttia sekä 25 a §:ää sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeeseen, joka alkaa tai tulee jatkettavaksi lain voimaantulon jälkeen. Lain 25 a §:n 2 momenttia sovelletaan lisäksi lain voimaan tullessa jatkuvaan työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos 25 §:n mukainen päätös annetaan lain ollessa voimassa.

Lain 12 a §:n 1 momenttia, 16 §:n 2 momenttia, 17 §:n 5 momenttia ja 22 a §:n 3 momenttia sovelletaan sellaiseen eläkkeeseen, jossa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan. Ennen vuotta 1943 syntyneeseen työntekijään, jolla tämän lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan tai työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mu-

kaiseen koulutustukeen, sovelletaan kuitenkin edelleen merimieseläkelain 16 §:n 1 momenttia, 17 §:n 3 momenttia ja 22 a §:n 1 momenttia sellaisina kuin ne ovat tämän lain voimaan tullessa. Säännöstä sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana ja 1 päivänä tammikuuta 1996. Säännöstä ei kuitenkaan sovelleta työntekijään, jos hänellä on oikeus päivärahaan 31 päivän lokakuuta 1995 jälkeen alkaneen lomautuksen perusteella ja jos hän 29 päivänä helmikuuta 1996 mennessä uudelleen aloittaa työnteon sen työnantajan lukuun, jonka työsuhteesta hänet oli lomautettu.

Sen estämättä mitä 3 momentissa säädetään, sovelletaan merimieseläkelain 16 §:n 1 momenttia, 17 §:n 3 momenttia ja 22 a §:n 1 momenttia, sellaisina kuin ne ovat voimassa tämän lain voimaantullessa, laskettaessa eläkkeen määrää merimieseläkelain 12 c §:n 1 momentissa tarkoitettua aikaisemman työkyvyttömyyseläkkeen jatkumisajalta, jos sanottu eläke on myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa alkaneen työkyvyttömyyden perusteella.

Lain 11 §:n 1 momenttia, 16 a, 16 b ja 16 c §:ää sovelletaan työsuhteeseen, joka päättyy 1 päivänä tammikuuta 1996 tai sen jälkeen.

Lain 20 §:n 1 momenttia sovelletaan eläkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut lain tultua voimaan.

Siltä osin kuin lain 16 a §:n 1 momentin ja 20 §:n 1 momentin mukaan määriteltäviin valintavuosiin luetaan kalenterivuotia ajalta ennen tämän lain voimaantuloa, määrätään nämä kalenterivuodet ja niitä vastaavat työansiot soveltaen merimieseläkelain 16 §:n 2 momenttia ja 20 §:n 1 momenttia sellaisina kuin ne ovat tämän lain voimaan tullessa. Tämän lain 16 a §:n 2 momenttia ei sovelleta lain voimaantuloa edeltäviin valintavuosiin.

Lain 16 d §:ää sovelletaan sellaiseen työsuhteeseen, joka päättyy 1 päivänä tammikuuta 1996 tai sen jälkeen, kuitenkin siten muunnettuna, että eläketapahtumavuodesta riippuen prosenttiluvun 20 asemasta käytetään seuraavia prosenttilukuja:

Eläketapahtumavuosi	20 %:n asemasta %	Lain 36 §:n 1 momenttia ja 38 §:n 5 momenttia sovelletaan ensimmäisen kerran siten, että eläkekassan valtuuskunnan on varsinaisessa kokouksessaan 1997 nimitettävä eläkekassan hallitus nelivuotiskaudeksi 1998 - 2001.
1996	7,5	
1997	10,0	
1998	12,5	
1999	15,0	
2000	17,5	

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain (72/56) 3 a §:n 2 momentin 2 kohta, 11 §:n 1 ja 6 momentti, 12 a §:n 1 momentti, 14 c §:n 2 ja 3 momentti, 15 §, 15 e §:n 1 momentin 2 kohta ja 8 momentti, 16 §, 16 a §, 16 b §, 16 c §, 16 d §, 17 §:n 3 - 8 momentti, 18 §, 20 §:n 1 momentti, 22 a §, 23 §:n 1, 3 ja 4 momentti, 25 §, 28 §:n 4, 6, 7 ja 8 momentti, 36 §:n 1 momentti, 38 §:n 5 momentti ja 63 a §:n 4 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat, 3 a §:n 2 momentin 2 kohta, 11 §:n 1 ja 6 momentti, 12 a §:n 1 momentti, 14 c §:n 2 ja 3 momentti, 16 §, 16 b §, 16 d §, 20 §:n 1 momentti, 22 a § sekä 23 §:n 1, 3 ja 4 momentti 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1595/93), 15 § muutettuna 31 päivänä joulukuuta 1985 annetussa laissa (1122/85) ja mainitussa 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa, 15 e §:n 1 momentin 2 kohta mainitussa 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa ja 8 momentti 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (52/85), 16 a § 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (102/90), 16 c § 18 päivänä huhtikuuta 1980 annetussa laissa (280/80), 17 §:n 3 ja 5-8 momentti mainitussa 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa ja 4 momentti 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1346/90), 18 § 29 päivänä joulukuuta 1983 annetussa laissa (1121/1983), 25 § 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (617/91), 28 §:n 4 ja 6 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (476/81) sekä 7 ja 8 momentti mainitussa 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa, 36 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1309/89) ja 63 a §:n 4 momentti 21 päivänä joulukuuta 1984 annetussa laissa (939/84), sekä

lisätään lakiin uusi 3 b §, 16 c §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 18 päivänä huhtikuuta 1980 annetussa laissa, uusi 2—4 momentti, lakiin uusi 16 e—16 g §, 17 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 31 päivänä joulukuuta 1986 annetussa laissa (1038/86) ja mainitussa 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa, uusi 9 ja 10 momentti, lakiin uusi 23 a § ja 25 a—25 e § ja 28 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1966 annetussa laissa (739/66), 11 päivänä joulukuuta 1970 annetussa laissa (768/70), mainitussa 26 päivänä kesäkuuta 1981, mainitussa 28 päivänä joulukuuta 1990 ja 3 päivänä marraskuuta 1995 annetussa laissa (1253/95), uusi 10 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 a §

Tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijäin eläkelain vähimmäiseläketurvaa vastaavasta osasta ja kuntoutusrahasta eläkekassa on vastuussa seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen ja sellaisen työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen näihin eläkkeisiin luettuina myös työntekijäin eläkelain (395/61) ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) perusteella saatavat eläkkeen osat, mutta ei 15 d §:n mukaista korotusta eikä 18 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyys-

Ehdotus

3 a §

Tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijäin eläkelain vähimmäisturvan vastaavasta osasta ja kuntoutusrahasta eläkekassa on vastuussa seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen, sellaisen työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen näihin eläkkeisiin luettuina myös työntekijäin eläkelain (395/61) ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) perusteella saatavat eläkkeen osat, mutta ei 25 a §:n eikä 15 d §:n mukaista korotusta eikä 18 §:n perusteella eläkkeen alkamisen,

Voimassa oleva laki

eläkkeen osalta kuitenkin 15 e §:ssä tarkoitetun työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 12 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllä mainitulla tavalla määräytyvää työntekijäin eläkelain vähimmäisturvaa vastaavaa eläkkeen osaa, vastaa yksin eläkekassa; sekä

Ehdotus

työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 15 e §:ssä tarkoitetun työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 12 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllämainitulla tavalla määräytyvää työntekijäin eläkelain vähimmäisturvaa vastaavaa eläkkeen osaa, vastaa yksin eläkekassa; sekä

3 b §

Työttömyysajan huomioon ottamisesta aiheutuvan vastuun ja kulujen peittämiseksi tulee työttömyyskassalaissa (603/84) tarkoitettujen työttömyyskassojen keskuskassan suorittaa eläketurvakeskukselle merimieseläkerekassalle edelleen hyvitetäväksi vakuutusmaksu siten kuin työntekijäin eläkelain 12 c §:ssä säädetään. Hyvitetty vakuutusmaksu otetaan huomioon 3 §:ssä tarkoitettua vakuutusmaksua vahvistettaessa

11 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi palveluajaksi luetaan kunkin työsuhteen osalta erikseen aika työsuhteen alkamisesta työsuhteen päättymiseen. Työsuhteen katsotaan tätä lakia sovellettaessa päättyneen sen päivän lopussa, jolta sen perusteella viimeksi maksettiin palkkaa ennen työsuhteen katkeamista taikka 15 §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyden tai yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamista. Jos työntekijä jatkaa työntekoa sanotun työkyvyttömyyden alkamisen jälkeen, katsotaan hänen olevan uudessa työsuhteessa. Niin ikään katsotaan työntekijän, joka saa 14 b §:ssä tarkoitettua osa-aikaeläkettä, olevan uudessa tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa hänen jatkaessaan työntekoa osaaikatyössä.

11 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi palveluajaksi luetaan kunkin työsuhteen osalta erikseen aika työsuhteen alkamisesta työsuhteen päättymiseen. *Eläkkeeseen oikeuttavaksi palveluajaksi muunnetaan, siten kuin eläkekassan päätöksellä tarkemmin määrätään, lisäksi aika, jonka perusteella vastikkeena tai muuna vastaavana suoritettava ylityökorvaus maksetaan työsuhteen päättyessä.* Työsuhteen katsotaan tätä lakia sovellettaessa päättyneen sen päivän lopussa, jolta sen perusteella viimeksi maksettiin palkkaa ennen työsuhteen katkeamista taikka 15 §:ssä tarkoitetun työkyvyttömyyden tai yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamista. Jos työntekijä jatkaa työntekoa sanotun työkyvyttömyyden alkamisen jälkeen, katsotaan hänen olevan uudessa työsuhteessa. Niin ikään katsotaan työntekijän, joka saa 14 b §:ssä tarkoitettua osa-aikaeläkettä, olevan uudessa tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa hänen jatkaessaan työntekoa osaaikatyössä.

Voimassa oleva laki

Työsuhde, joka on jatkunut vähintään kymmenen vuotta sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 54 vuoden iän, päätetään sanotun vuoden lopussa. Jollei työsuhde ole edellä mainittuna ajankohtana jatkunut kymmentä vuotta, se päätetään sen vuoden lopussa, jona kymmenen vuotta täyttyy. Työsuhdetta ei kuitenkaan päätetä enää, jos aika työsuhteen päättymisestä 14 §:ssä säädettyyn eläikeikään voi muodostua kolmea vuotta lyhyemmäksi. Työntekijän jatkaessa työntekoaan hänen katsotaan olevan uudessa työsuhteessa. Työsuhdetta ei kuitenkaan katkaista, jos työntekijän palkka on katkaisun jälkeisessä työsuhteessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka on ilmaantunut ennen työsuhteen tässä momentissa tarkoitettua päättämistä, ja jos 16 §:n 3 momentin soveltamisen edellytykset tällöin täyttyvät.

12 a §

Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrittäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja 14 §:ssä säädetyn eläikeiän täyttämisen välinen aika (tuleva aika).

Ehdotus

Työsuhde, joka on jatkunut vähintään kymmenen vuotta sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 54 vuoden iän, päätetään sanotun vuoden lopussa. Jollei työsuhde ole edellä mainittuna ajankohtana jatkunut kymmentä vuotta, se päätetään sen vuoden lopussa, jona kymmenen vuotta täyttyy. Työsuhdetta ei kuitenkaan päätetä enää, jos aika työsuhteen päättymisestä 14 §:ssä säädettyyn eläikeikään voi muodostua kolmea vuotta lyhyemmäksi. Työntekijän jatkaessa työntekoaan hänen katsotaan olevan uudessa työsuhteessa. Työsuhdetta ei kuitenkaan katkaista, jos työntekijän palkka on katkaisun jälkeisessä työsuhteessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka on ilmaantunut ennen työsuhteen tässä momentissa tarkoitettua päättämistä, ja jos 16 d §:n soveltamisen edellytykset tällöin täyttyvät.

12 a §

Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrittäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja 14 §:ssä säädetyn eläikeiän täyttämisen välinen aika (tuleva aika). *Edellytyksenä on kuitenkin, että työntekijä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä välittömästi edeltävien kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kuukautta työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa Suomessa vakuuttavassa ansiotyössä. Edellä tarkoitettua 12 kuukauden aikaa laskettaessa katsotaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös sellainen kalenterikuukausi, jolta työntekijä on saanut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijän eläkelaisissa tarkoitettuja ansioita edellyttäen kuitenkin, että ansiot koko kalenterivuodelta ovat vähintään yhtä suuret kuin lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu markkamäärä. Kalenterikuukausi, jolta työntekijä on saanut eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelaisissa tarkoitettuja ansioita, otetaan vastaavasti huomioon, jos ansiot koko kalenterivuodelta ovat vähintään sanotun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettun markkamäärän suuruiset.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 c §

Osa-aikaeläke lakkautetaan, jos työntekijä ei enää täytä 14 b §:ssä säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osa-aikaeläkettä, katsotaan osa-aikaeläke työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen osasuoritukseksi. Jos työntekijä täytettyään 65 vuotta edelleen jatkaa osa-aikatyötä, muutetaan osa-aikaeläke, sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, saman suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi. Työntekijän lopettaessa osa-aikatyön maksetaan osa-aikaeläkkeen ja myönnettävän vanhuuseläkkeen erotus siten korotettuna kuin 22 §:n 1 momentissa säädetään ja lisätynä 16 §:n 6 momentissa tai 22 a §:n 2 momentissa tarkoitetulla määrällä.

Osa-aikaeläke lakkautetaan, jos työntekijä ei enää täytä 14 b §:ssä säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osa-aikaeläkettä, katsotaan osa-aikaeläke työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen osasuoritukseksi. Jos työntekijä täytettyään 65 vuotta edelleen jatkaa osa-aikatyötä, muutetaan osa-aikaeläke, sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, saman suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi. Työntekijän lopettaessa osa-aikatyön maksetaan osa-aikaeläkkeen ja myönnettävän vanhuuseläkkeen erotus siten korotettuna kuin 22 §:n 1 momentissa säädetään ja lisätynä 16 §:n 3 momentissa tai 22 a §:n 5 momentissa tarkoitetulla määrällä.

Jos osa-aikaeläke on 2 momentin mukaisesti lakkautettu, työntekijällä on oikeus saada uudelleen osa-aikaeläkettä hänen täyttäessään 14 b §:ssä säädetty edellytykset. Jos osa-aikaeläke alkaa uudelleen kuuden kuukauden kuluessa aikaisemman osa-aikaeläkkeen päättymisestä, eläke myönnetään entisin perustein, jollei 16 d §:n 4 momentista muuta johdu.

Jos osa-aikaeläke on 2 momentin mukaisesti lakkautettu, työntekijällä on oikeus saada uudelleen osa-aikaeläkettä hänen täyttäessään 14 b §:ssä säädetty edellytykset. Jos osa-aikaeläke alkaa uudelleen kuuden kuukauden kuluessa aikaisemman osa-aikaeläkkeen päättymisestä, eläke myönnetään entisin perustein, jollei 16 g §:n 4 momentista muuta johdu.

15 §

Oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen on vakuutetulla, jonka ansiomahdollisuuksien on sairauden, vian tai vamman johdosta arvioitu alentuneen vähintään kolmanneksella siitä, mitä häntä vastaavassa asemassa merimieslaissa tarkoitetussa työsuhteessa oleva henkilö ansaitsee, edellyttäen, että sanotun tilan on katsottava olevan pysyvä tai se on kestänyt yhdenjaksoisesti kuusi kuukautta sekä että työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää. Tällöin kuitenkin jätetään huomioon ottamatta sellaiset päivät, joilta työntekijä on saanut työttömyysturvalain mukaista päivärahaa, kuitenkin enintään siihen määrään saakka, joka vastaa sanotun lain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa.

15 §

Oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen on vakuutetulla, jonka ansiomahdollisuuksien on sairauden, vian tai vamman johdosta arvioitu alentuneen vähintään kolmanneksella siitä, mitä häntä vastaavassa asemassa merimieslaissa tarkoitetussa työsuhteessa oleva henkilö ansaitsee, edellyttäen, että sanotun tilan on katsottava olevan pysyvä tai se on kestänyt yhdenjaksoisesti kuusi kuukautta sekä että työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 12 a §:ssä tarkoitetut 360 päivää.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Ennen kuin eläkekassa tekee päätöksen työkyvyttömyyseläkkeestä, sen on tarvittaessa varmistettava, että työntekijän mahdollisuudet kuntoutukseen on selvitetty. Jos eläkehakemus hylätään, eläkekassa ohjaa työntekijän tarpeen mukaan hänen kuntoutustarvettaan vastaavaan kuntoutuksen tai muiden palveluiden piiriin. Lisäksi eläkekassan on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annettussa laissa (604/91) säädetään.

Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai 4 momentissa tarkoitettuna kuntoutustukena määräajaksi. Työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, kun eläkkeensaajan työkyky on siinä määrin palautunut, ettei hän enää täyty eläkkeen saamisen edellytyksiä. Kuntoutustuki voidaan lakkauttaa, jos kuntoutustuen saaja on ilman pätevää syytä kieltäytynyt kuntoutuksesta.

Kuntoutustuki myönnetään työntekijän kuntoutumisen edistämiseksi niin pitkäksi ajaksi kuin hänen arvioidaan olevan estynyt tekemästä ansiotyötä työkyvyttömyyden vuoksi. Kuntoutustukea myönnettäessä eläkekassan on varmistettava, että työntekijälle on on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Kuntoutustuki voidaan myöntää työkyvyttömälle työntekijälle myös siksi ajaksi, jonka hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelu kestää. Mitä muualla laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta, sovelletaan kuntoutustukeen ja sen saajaan.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 58 vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika vai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä on, että työntekijä on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitetun ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa keskimäärin pienemmäksi kuin

Sen estämättä, mitä 1-4 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 58 vuotta täyttäneellä vakuutetulla on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä on, että työntekijä on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitetun ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa keskimäärin pienemmäksi kuin

Voimassa oleva laki

Ehdotus

työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu markkamäärä. Lisäksi edellytetään, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen tai vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 2 momentissa tai 3 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut eläkkeen saamisen edellytykset. Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin 59 §:ssä säädetään. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Yksilöllisenä varhaiseläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jollei eläkkeensaaja enää täytä 2 momentissa säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Muutoin eläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä säädetään.

Vuonna 1939 tai sitä ennen syntynyt työntekijä säilyttää 1.1.1994 jälkeenkin oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 55 vuotta täytettyään.

Laskettaessa 15 §:ssä säädettyä 360 päivää jätetään huomioon ottamatta myös sellaiset työttömyyspäivät, joilta on suoritettu työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa ennen sanottua päivää

Jos miehistöön kuuluvalla vakuutetulla lain voimaan tullessa on eläkkeeseen oikeuttavia maksukuukausia sovelletaan hänen työkyvyttömyyseläkettään 15 §:n mukaan määrättäessä 31.12.1991 saakka välittömästi ennen lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä. Tämän jälkeen luetaan hänen työkyvyttömyyseläkettään määrättäessä 1.1.1992 ja sen

työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu markkamäärä. Lisäksi edellytetään, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen tai vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai 23 a §:ssä tarkoitettun ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Yksilöllisenä varhaiseläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jollei eläkkeensaaja enää täytä 5 momentissa säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Muutoin eläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

jälkeen 31.12.2001 saakka maksukuukausiksi aika työkyvyttömyyden alkamisesta eläkeikään siten, että eläkeikää korotetaan 60 vuoden iästä yhdellä kuukaudella jokaista vuoden 1991 jälkeen alkanutta kahta kalenterikuukautta kohden 65 ikävuoteen saakka

15 e §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä edellyttäen, että

2) hän on 3 momentissa tarkoitettua työtömäksi joutumista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä taikka muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain tarkoittamissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 5 momentissa säädetään;

Jos työkyvyttömyyseläkettä 16 §:n 3 momentin viimeisen virkkeen mukaisesti saava työntekijä täyttää työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset, eläke muutetaan hakemuksesta työttömyyseläkkeeksi, jonka määrä on yhtä suuri, kuin se työkyvyttömyyseläke, jonka hän olisi saanut, jos sanottu eläke olisi muutettu täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Jos työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu eläkettä 16 §:n 3 momentin viimeisen virkkeen mukaisesti, katsotaan tämä eläke työttömyyseläkkeen osasuoritukseksi. Muutoin sanotusta työttömyyseläkkeestä on voimassa, mitä 2 momentissa on säädetty.

16 §

Eläkkeen määrä on jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavalta palvelusajan kuukaudelta 1/6 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta edellyttäen, että työntekijä jää vanhuuseläkkeelle tämän lain alaisesta työsuhteesta tai hänellä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jossa 12 a §:n mukaisesti

15 e §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, edellyttäen että

2) hän on 3 momentissa tarkoitettua työtömäksi joutumista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä taikka muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 6 momentissa säädetään;

Jos työkyvyttömyyseläkettä *osaeläkkeenä* saava työntekijä täyttää työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset, eläke muutetaan hakemuksesta työttömyyseläkkeeksi, jonka määrä on yhtä suuri, kuin se työkyvyttömyyseläke, jonka hän olisi saanut, jos sanottu osaeläke olisi muutettu täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Jos työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osaeläkettä, katsotaan *osaeläke* työttömyyseläkkeen osasuoritukseksi. Muutoin sanotusta työttömyyseläkkeestä on voimassa, mitä 2 momentissa *säädetään*.

16 §

Edellyttäen, että työntekijä jää vanhuuseläkkeelle tämän lain alaisesta työsuhteesta tai hänellä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jossa 12 a §:n mukaisesti otetaan huomioon eläkeikään jäljellä oleva aika, eläkkeen määrä on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/6 prosenttia

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ti otetaan huomioon eläkeikään jäljellä oleva aika.

1) jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudesta;

2) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 12 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika; ja

3) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 12 c §:n 1 momentin perusteella aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin

1) 17/120 prosenttia siltä osin kuin tuleva aika koskee tai eläkettä on saatu 50 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta 60 vuoden täyttämiseen asti; ja

2) 13/120 prosenttia siltä osin kuin tuleva aika koskee tai eläkettä on saatu 60 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta.

Eläkkeen perusteena oleva palkka (eläkepalkka) määrätään kustakin työsuhteesta erikseen käyttäen enintään neljän viimeisen kalenterivuoden keskimääräistä ansiota kuukautta kohden. Edellä mainitut ansiot tarkistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti. Jollei työsuhde ole jatkunut neljää vuotta, eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään samalla tavoin koko työsuhteen ansioiden perusteella. Eläkkeen perusteena olevaa palkkaa määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa, jolta työntekijällä on ollut oikeus saada 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua täysitehoista eläkettä. Jos työsuhde on päätetty 11 §:n 6 momentin nojalla, katsotaan sen kuitenkin tätä momenttia sovellettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläkkeen määrä siten laskettuna on suurempi. Milloin työsuhde päättyy eläketapahtumaan, lasketaan eläkepalkka vastaavalla tavalla lukematta kuitenkaan eläketapahtumavuotta työsuhteen jatkumisaikaan, jos työsuhde näin laskettuna jatkuu vähintään kahden kalenterivuoden aikana. Asetuksella säädetään tarkemmin eläkkeen perusteena olevan palkan laskemisesta

Jos työntekijän tai edunsaajan ilmoituksen johdosta tulee selvitetyn, että eläkepalkka on työntekijän tai edunjäntäjän tämän lain alaisessa työsuhteessa jonkin enintään kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa ilmaantuneen poikkeuksellisen syyn vuoksi alempi kuin hänen 18 §:n mukaisesti tarkis-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

tettu eläkepalkkansa samassa työsuhteessa ennen tällaisen syyn ilmaantumista, niin pitkänä aikana, että suurempaa palkkaa voitiin pitää vakiintuneena, ja jos tällä seikalla on merkittävä vaikutus eläketurvaan, pidetään eläkepalkkana sanotussa työsuhteessa sitä keskimääräistä työansiota, joka hänellä olisi ollut, jollei mainittua syytä olisi esiintynyt. Mitä tässä momentissa säädetään, noudatetaan myös sanottua aikaisemmin ilmaantuneesta poikkeuksellisesta syystä aiheutuneen ansiotason muutoksen johdosta, jos työntekijä tai edunsaaja esittää siitä riittäväksi katsottavan selvityksen. Jos tulee selvitetyn, että eläkepalkka poikkeuksellisesta syystä on vastaavalla tavalla korkeampi kuin edellä tarkoitettu vakiintunut työansio, voidaan eläkepalkkaa samalla tavoin alentaa. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän momentin soveltamisesta.

Jos 2 momentissa tarkoitettuihin kalenterivuosiin sisältyy merimieslain 32 §:ssä tarkoitettua palkatonta erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainlomaa taikka hoitovapaata, eläkkeen perusteena oleva palkka lasketaan 2 momentista poiketen siten, että kalenterivuosi otetaan huomioon enintään neljä viimeistä sellaista kalenterivuotta, joihin ei sisälly mainittua palkatonta aikaa. Jos kuitenkin tällaista palkatonta aikaa sisältyy työsuhteen kaikkiin kalenterivuosiin tai valituksi tulleista vuosista mikään ei sisälly työsuhteen neljään viimeiseen kalenterivuoteen, eläkepalkkana pidetään sitä työssäoloaikaista keskimääräistä ansiota, joka vastaa vakiintunutta ansiotasoa ennen työsuhteen päättymistä. Eläkepalkka määrätään kuitenkin 2 tai 3 momentin edellytysten mukaisesti, jos se niin laskettuna on suurempi. Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet tämän momentin soveltamisesta.

Jos tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi kuutta kuukautta lyhyemmän työsuhteen perusteella, eläkepalkka määrätään tulevalta ajalta 12 a §:ssä tarkoitettuna 360 päivän ja sitä edeltäneen vuoden aikana jatkuneista tämän lain alaisista työsuhteista. Eläkepalkkana käytetään tällöin sanotun tarkastelujakson aikana jatkuneiden työsuhteiden eläkkeeseen oikeuttavilla ajoilla painotettujen 2 momentin mukaan määräytyvien palkkojen kuukautta kohden laskettua keskimäärää, jolloin tarkastelujaksolta näistä työ-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

suhteista otetaan aikana huomioon täydet kuukaudet, kuitenkin yhteensä enintään kaksitoista kuukautta laskettuna eläketapahtumasta. Jos työntekijä on sanottuna aikana ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa tämän lain alaisessa työsuhteessa, lasketaan tätä momenttia sovellettaessa näiden työsuhteiden eläkepalkat samanaikaisesti jatkuneelta eläkkeeseen oikeuttavalta ajalta yhteen.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudesta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 16 d §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty

16 a §

Perhe-eläkkeen suuruus määräytyy edunjättäjän tämän lain mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. Jollei edunjättäjä saanut mainittua eläkettä, edunjättäjän eläkkeen määrä lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon 15 d §:n mukaista korotusta eikä 27 §:n mukaista vähennystä.

Leskeneläkkeen määrä on, jollei 5 momentista tai 27 §:stä muuta johdu:

6/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski yksin tai leski ja yksi lapsi;

5/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja kaksi lasta;

3/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja kolme lasta;

2/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja neljä tai useampia lapsia.

Lapseneläkkeiden yhteismäärä on, jollei 27 §:stä muuta johdu:

4/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on yksi;

7/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on kaksi;

9/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on kolme; sekä

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudesta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 16 g §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty.

16 a §

Eläkkeen perusteena oleva palkka (eläkepalkka) määrätään kustakin työsuhteesta erikseen. Eläkepalkka lasketaan työsuhteen päättymisvuotta edeltäneiden enintään 10 viimeisen kalenterivuoden työansioista (valintavuodet). Työsuhteen päättymisvuosi otetaan kuitenkin yhtenä valintavuotena huomioon, jos työsuhte on jatkunut enintään kolmen kalenterivuoden aikana tai koko päättymisvuoden. Eläkepalkkaa laskettaessa valintavuosien työansiot tarkistetaan työntekijään eläkelain 9 §:n mukaisesti.

Eläkepalkkaa laskettaessa jätetään huomioon ottamatta sellaiset valintavuodet ja vastaavat ansiot, joina vuosina ansioiden keskimäärä on vähemmän kuin 50 prosenttia kaikkien valintavuosien työansioiden keskimäärästä. Vuosia, jotka näin jätetään huomioonottamatta voi kuitenkin olla enintään kolmannes valintavuosista.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on neljä tai useampia.

Lapseneläkkeiden yhteismäärä jaetaan tasan edunsaajina olevien lasten kesken. Jos edunsaajina on lapsia, joilla ei ole kumpakaan vanhempaa, lapseneläkkeiden yhteismäärään lisätään 2/12 erikseen kummankin edunjättäjän eläkkeistä edellyttäen, että lesken- ja lapseneläkkeet eivät yhteensä ylitä edunjättäjän eläkkeen määrää. Jos lapsi saa lapseneläkettä muun edunjättäjän kuin vanhempansa jälkeen, määrätään lisä niistä edunjättäjien eläkkeistä, joiden perusteella täysorpo lapsi saa lapseneläkkeensä. Lisä jaetaan edellä mainittujen täysorpojen lasten kesken tasan.

Edunjättäjän entisen puolison perhe-eläkkeen suuruus määrätään siten, että sen osuus 2 momentin mukaisesti lasketusta leskeneläkkeen määrästä on sama kuin mitä 60 prosenttia edunjättäjän entiselle puolisolleen maksamasta elatusavusta on 1 momentissa tarkoitettua edunjättäjän eläkkeestä. Jos edunsaajana on myös leski, on entisten puolisojen perhe-eläkkeiden yhteismäärä enintään puolet leskeneläkkeestä. Yhteismäärä vähennetään leskeneläkkeestä ja jaetaan entisten puolisojen kesken elatusapujen suhteessa.

Jos edunsaajien lukumäärä muuttuu tai jos edunsaajana olevasta lapsesta tulee 3 momentissa tarkoitettulla tavalla täysorpo, perhe-eläkkeen määrä ja sen jakautuminen edunsaajien kesken tarkistetaan muutosta seuraavan kuukauden alusta.

16 b §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisillä, jos työntekijä on saanut

1) työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa;

2) työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista ansiotukea;

3) koulutus- ja erorahastosta annetun lain, valtion virkamieslain, peruskoululain tai lukiolain mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea; tai

4) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön ja eläkesääntöjen tai kuntoutusrahalain mukais-

Eläkepalkka on edellä sanotulla tavalla huomioon otettujen kalenterivuosien työansioiden keskimäärä kuukautta kohden.

Eläkepalkkaa laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa, jolta työntekijällä on ollut oikeus saada 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua täysitehoista eläkettä, eikä aikaa sen jälkeen, kun työntekijä on täyttänyt 14 §:ssä säädetyn eläkeiän. Jos työsuhde on päätetty 11 §:n 6 momentin nojalla, katsotaan sen kuitenkin tätä pykälää sovellettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläkkeen määrä siten laskettuna on suurempi.

A setuksella säädetään tarkemmin eläkepalkan laskemisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

16 b §

Jos tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi kuutta kuukautta lyhyemmän työsuhteen perusteella, eläkepalkka määrätään tulevalta ajalta 12 a §:ssä tarkoitettun 360 päivän ja sitä edeltäneen vuoden aikana jatkuneista tämän lain alaisista työsuhteista. Eläkepalkkana käytetään tällöin sanotun tarkastelujakson aikana jatkuneiden työsuhteiden eläkkeeseen oikeuttavilla ajoilla painotettujen 16 a §:n mukaan määräytyvien palkkojen kuukautta kohden laskettua keskimäärää, jolloin tarkastelujaksolta näistä työsuhteista otetaan aikana huomioon täydet kuukaudet, kuitenkin yhteensä enintään kaksitoista kuukautta

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

ta kuntoutusrahaa taikka ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta;

2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijällä on ollut ensimmäinen työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhde taikka yrittäjätoiminta, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan työntekijä on ollut työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön alaisessa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei työntekijä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijän eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisä lasketaan kertomalla eläkkeen määrä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu (etuuskuukaudet) ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan työntekijän 23 vuoden iän täyttämisen, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteenlasketun lukumäärän perusteella, joilta työntekijä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeuttavaa etuutta. Etuuskuukausia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

laskettuna eläketapahtumasta.

Jos työntekijä on 1 momentissa sanottuna aikana ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa tämän lain alaisessa työsuhteessa, lasketaan tätä pykälää sovellettaessa näiden työsuhteiden eläkepalkat samanaikaisesti jatkuneelta eläkkeeseen oikeuttavalta ajalta yhteen.

Työttömyysturvalain 18 §:ssä tarkoitettua lyhennettyä työpäivää tekevän ja saman lain 19 §:ssä tarkoitettua osa-aikatyötä vastaanottaneen työntekijän työttömyyspäivien lukumääränä käytetään saatuja päivärahoja vastaavien täysien päivärahojen lukumää-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

rää.6 b §:n 1 ja 2 momentti.

16 c §

Työttömyysajan huomioon ottamisesta aiheutuvan vastuun ja kulujen peittämiseksi tulee valtakunnallisista työttömyyskassoista annetussa laissa tarkoitettua työttömyyskassojen keskuskassan suorittaa eläketurvakeskuskelle merimieseläkekassalle edelleen hyvitetäväksi vakuutusmaksu siten kuin työntekijäin eläkelain 12 a §:ssä on säädetty. Hyvitetty vakuutusmaksu otetaan huomioon 3 §:ssä tarkoitettua vakuutusmaksua vahvistettaessa.

16 d §

Osa-aikaeläkkeen määrä on, jollei 2 tai 3 momentissa muuta johdu, 50 prosenttia 14 b §:n 3 momentin mukaan määritellyn tämän lain piiriin kuuluvasta ansiotyöstä saadun vakiintuneen ansiotulon ja työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen piiriin kuuluvasta osa-aikaisesta ansiotyöstä saadun ansiotulon erotuksesta.

Jos työntekijä on ennen osa-aikatyötä ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen piiriin kuuluvassa sellaisessa ansiotyössä, jonka perusteella eläkettä mää-

16 c §

Jos 16 a §:ssä tarkoitettuihin kalenterivuosiin sisältyy merimieslain 32 §:ssä tarkoitettua palkatonta erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainlomaa taikka hoitovapaata, eläkkeen perusteena oleva palkka lasketaan 16 a §:stä poiketen siten, että kalenterivuosiina otetaan huomioon enintään kymmenen viimeistä sellaista kalenterivuotta, joihin ei sisälly mainittua palkatonta aikaa.

Jos kuitenkin 1 momentissa tarkoitettua palkatonta aikaa sisältyy työsuhteen kaikkiin kalenterivuosiin tai valituksi tulleista vuosista mikään ei sisälly työsuhteen kymmeneen viimeiseen kalenterivuoteen, eläkepalkkana pidetään sitä työssäoloaikaista keskimääräistä ansiota, joka vastaa vakiintunutta ansiotasoa ennen työsuhteen päättymistä.

Eläkepalkka määrätään kuitenkin 16 a tai 16 d §:n edellytysten mukaisesti, jos se niin laskettuna on suurempi.

Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet tämän pykälän soveltamisesta.

16 d §

Jos työntekijän tai edunsaajan ilmoituksen johdosta tulee selvitetyksi, että eläkepalkka on työntekijän tai edunjähtäjän tämän lain alaisessa työsuhteessa jonkin enintään kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa ilmaantuneen poikkeuksellisen syyn vuoksi alempi kuin hänen 18 §:n mukaisesti tarkistettu eläkepalkkansa samassa työsuhteessa ennen tällaisen syyn ilmaantumista niin pitkänä aikana, että suurempaa palkkaa voitiin pitää vakiintuneena, ja jos tällä seikalla on vähintään 20 prosentin vaikutus eläketurvaan, pidetään työsuhteen eläkepalkkana sitä keskimääräistä työansiota, joka työntekijällä olisi ollut, jollei mainittua syytä olisi esiintynyt.

Jos työntekijä tai edunsaaja esittää riittäväksi katsottavan selvityksen, noudatetaan 1 momentin säännöstä, vaikka poikkeuksellinen syy olisi ilmaantunut aikaisemmin kuin kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

rättäessä otettaisiin huomioon eläkeiän saattamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä, osa-aikaeläkkeen määrä lasketaan erotuksesta, joka saadaan vähentämällä mainituista töistä saatujen ansiotulojen yhteismäärästä osa-aikatyön aikaisten ansiotulojen yhteismäärä. Erotus jaetaan ansionalenemien suhteessa niiden mainittujen lakien, eläkeohjesäännön ja eläkesääntöjen mukaisiin osiin, joiden perusteella työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, kuitenkin enintään siihen määrään saakka, joka vastaa kunkin lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön piirissä tapahtunutta ansionalenemaa.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on 75 prosenttia siitä työntekijän eläkelain 8 §:n mukaisesti yhteensovitetusta eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaan osa-aikaeläkkeen alkamisajankohdan mennessä. Jos työntekijällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan ja tässä tarkoitettu rajausta vähentää osa-aikaeläkettä, vähennys tehdään näiden lakien ja sääntöjen kesken niiden mukaan ansaittujen eläkeoikeuksien suhteessa.

Osa-aikaeläkkeen määrä lasketaan uudelleen, jos osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön ansiotuloissa on tapahtunut muutos, joka olennaisesti poikkeaa yleisestä palkkahityksestä, tai ansiotuloissa on tapahtunut muutos, jonka perusteella hän saa oikeuden osa-aikaeläkkeeseen sellaisen lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön nojalla, josta hänellä ei aikaisemmin ole ollut oikeutta osa-aikaeläkkeeseen. Vakiintuneena ansiotulona pidetään tällöin ansiotuloa, joka oli perusteena osa-aikaeläkettä ensimmäistä kertaa määrättäessä.

Jos tulee selvitetynsi, että eläkepalkka on poikkeuksellisesta syystä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla korkeampi kuin vakiintunut työansio, voidaan eläkepalkkaa samalla tavoin alentaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta.

16 e §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisällä, jos työntekijä on saanut:

1) työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa joko työttömyysturvalain tarkoittamana palkansaajana tai työttömyysturvalain 1 a §:n 1 momentin 1 - 3 kohdan tarkoittamana yritystoimintaa harjoittaneena henkilönä;

2) työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista ansiotukea;

3) koulutus- ja erorahastosta annetun lain, valtion virkamieslain, peruskoululain tai lukiolain mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea; tai

4) työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta;

2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijällä on ollut ensimmäinen työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhde taikka yrittäjätoiminta, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan työntekijä on ollut työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön alaisessa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei työntekijä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijän eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisä lasketaan kertomalla eläkkeen määrä niiden kuukausien määrällä, joilta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu (etuuskuukaudet) ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan työntekijän 23 vuoden iän täyttämistä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteen lasketun lukumäärän perusteella, joilta työntekijä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeuttavaa etuutta. Etuuskuukausia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta

niiden päivien lukumäärää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

Työttömyysturvalain 17 §:n mukaista soviteltua työttömyyspäivärahaa saaneen työntekijän työttömyyspäivien lukumääränä käytetään saatuja päivärahoja vastaavien täysien päivien lukumäärää. Samoin menetellään, jos muuta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu muutoin kuin täyttä päivärahaa vastaavana.

16 f §

Perhe-eläkkeen suuruus määräytyy edunjäntäjän tämän lain mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. Jollei edunjättäjä saanut mainittua eläkettä, edunjättäjän eläkkeen määrä lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon 15 d §:n mukaista korotusta eikä 27 §:n mukaista vähennystä.

Leskeneläkkeen määrä on, jollei 5 momentista tai 27 §:stä muuta johdu:

6/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski yksin tai leski ja yksi lapsi;

5/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja kaksi lasta;

3/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja kolme lasta;

2/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajina on leski ja neljä tai useampia lapsia.

Lapseneläkkeiden yhteismäärä on, jollei 27 §:stä muuta johdu:

4/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on yksi;

7/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on kaksi;

9/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on kolme; sekä

10/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia on neljä tai useampia.

Lapseneläkkeiden yhteismäärä jaetaan taan edunsaajina olevien lasten kesken. Jos edunsaajina on lapsia, joilla ei ole kumpakaan vanhempaa, lapseneläkkeiden yhteismäärään lisätään 2/12 erikseen kummankin edunjättäjän eläkkeistä edellyttäen, että lesken- ja lapseneläkkeet eivät yhteensä ylitä

edunjäätäjän eläkkeen määrää. Jos lapsi saa lapseneläkettä muun edunjäätäjän kuin vanhempansa jälkeen, määrätään lisä niistä edunjäätäjien eläkkeistä, joiden perusteella täysorpo lapsi saa lapseneläkkeensä. Lisä jaetaan edellä mainittujen täysorpojen lasten kesken tasan.

Edunjäätäjän entisen puolison perhe-eläkkeen suuruus määrätään siten, että sen osuus 2 momentin mukaisesti lasketusta leskeneläkkeen määrästä on sama kuin mitä 60 prosenttia edunjäätäjän entiselle puolisolleen maksamasta elatusavusta on 1 momentissa tarkoitettua edunjäätäjän eläkkeestä. Jos edunsaajana on myös leski, on entisten puolisoitten perhe-eläkkeiden yhteismäärä enintään puolet leskeneläkkeestä. Yhteismäärä vähennetään leskeneläkkeestä ja jaetaan entisten puolisoitten kesken elatusapujen suhteessa.

Jos edunsaajien lukumäärä muuttuu tai jos edunsaajana olevasta lapsesta tulee 3 momentissa tarkoitettulla tavalla täysorpo, perhe-eläkkeen määrä ja sen jakautuminen edunsaajien kesken tarkistetaan muutosta seuraavan kuukauden alusta.

16 g §

Osa-aikaeläkkeen määrä on, jollei 2 tai 3 momentista muuta johdu, 50 prosenttia 14 b §:n 3 momentin mukaan määritellyn tämän lain piiriin kuuluvasta ansiotyöstä saadun vakiintuneen ansiotulon ja työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen piiriin kuuluvasta osa-aikaisesta ansiotyöstä saadun ansiotulon erotuksesta.

Jos työntekijä on ennen osa-aikatyötä ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen piiriin kuuluvassa sellaisessa ansiotyössä, jonka perusteella eläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä, osa-aikaeläkkeen määrä lasketaan erotuksesta, joka saadaan vähentämällä mainituista töistä saatujen ansiotulojen yhteismäärästä osa-aikatyön aikaisten ansiotulojen yhteismäärä. Erotus jaetaan ansionalenemien suhteessa niiden mainittujen lakien, eläkeoh-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

jesäännön ja eläkesääntöjen mukaisiin osiin, joiden perusteella työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, kuitenkin enintään siihen määrään saakka, joka vastaa kunkin lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön piirissä tapahtunutta ansionalenemaa.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on 75 prosenttia siitä työntekijän eläkelain 8 §:n mukaisesti yhteensovitetusta eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaan osa-aikaeläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos työntekijällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan ja tässä tarkoitettu rajaus vähentää osa-aikaeläkettä, vähennys tehdään näiden lakien ja sääntöjen kesken niiden mukaan ansaittujen eläkeoikeuksien suhteessa.

Osa-aikaeläkkeen määrä lasketaan uudelleen, jos osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön ansiotuloissa on tapahtunut muutos, joka olennaisesti poikkeaa yleisestä palkkahityksestä, tai ansiotuloissa on tapahtunut muutos, jonka perusteella hän saa oikeuden osa-aikaeläkkeeseen sellaisen lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön nojalla, josta hänellä ei aikaisemmin ole ollut oikeutta osa-aikaeläkkeeseen. Vakiintuneena ansiotulona pidetään tällöin ansiotuloa, joka oli perusteena osa-aikaeläkettä ensimmäistä kertaa määrättäessä.

17 §

 Jos tämän lain mukainen eläke myönnetään soveltaen 1 momenttia, on eläkkeen määrä kultakin täydeltä eläkkeeseen oikeut-tavan palvelusajan kuukaudelta 1/8 prosent-tia 16 §:n 2 momentissa tarkoitettusta eläkkeen perusteena olevasta palkasta ja 5/24 prosenttia sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta. Eläkkeen määrä on kuitenkin 1/8 prosenttia siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 12 c §:n 1 momentin perusteella aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä.

 Jos tämän lain mukainen eläke myönnetään soveltaen 1 momenttia, eläkkeen määrä on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia

1) jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeutta-van palvelusajan kuukaudelta;

2) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 12 c §:n 1 momentin perusteella aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä.

Edellä 3 momentin 1 kohdan mukaan las-kettavan eläkkeen määrä on kuitenkin 5/24 prosenttia sen vuoden alusta, jona työntekijä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos työntekijän viimeinen tämän lain piiriin kuuluva työsuhde on päätynyt 14 a §:ssä tarkoitettuun syytä, työntekijän tämän lain mukaisen eläkkeen määrä on sen estämättä, mitä edellä 3 momentissa on säädetty, 1/6 prosenttia kultakin täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudelta edellyttäen, että työntekijän eläketurva on pääasiallisesti kertynyt tämän lain tarkoittamissa työsuhteissa eikä työntekijä tässä tarkoitettun työsuhteen päättymisen jälkeen ole saavuttanut työ- tai virkasuhteen tai yrittäjätoiminnan perusteella oikeutta sellaiseen lain tai julkisen eläkesäännön mukaiseen eläketurvaan, jonka mukaan maksettavaa työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä otetaan huomioon eläkeikään jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 16 d §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty.

Jos työntekijällä on oikeus saada eläkettä kahden tai useamman työsuhteen perusteella, määräytyy hänen oikeutensa eläkkeeseen jokaisen työsuhteen osalta viimeiseen työsuhteeseen liittyvien ehtojen mukaisesti. Jos eläketurvan pääoma-arvo tällöin huomattavasti muuttuisi ja työntekijän viimeinen työsuhde on vakuutettu työntekijäin eläkelain, maatalousyrittäjien eläkelain tai yrittäjien eläkelain mukaisesti, muutetaan tämän lain mukaisen vapaakirjaeläkkeen määrä siten, että alkuperäinen pääoma-arvo säilyy.

Mitä 6 momentissa säädetään, koskee myös työntekijöitä, joiden viimeinen työ- tai virkasuhde on vakuutettu kunnallisten viran-

täyttää 60 vuotta.

Edellä 3 momentin 2 kohdan mukaan laskehtavan eläkkeen määrä on kuitenkin

1) 1/10 prosenttia siltä osin kuin eläkettä on saatu 50 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta 60 vuoden täyttämiseen asti; ja

2) 1/15 prosenttia siltä osin kuin eläkettä on saatu 60 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta.

Jos työntekijän viimeinen tämän lain piiriin kuuluva työsuhde on päätynyt 14 a §:ssä tarkoitettuun syytä, työntekijän tämän lain mukaisen eläkkeen määrä on sen estämättä, mitä edellä 3 ja 4 momentissa säädetään, 1/6 prosenttia kultakin täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudelta edellyttäen, että työntekijän eläketurva on pääasiallisesti kertynyt tämän lain tarkoittamissa työsuhteissa eikä työntekijä tässä tarkoitettun työsuhteen päättymisen jälkeen ole saavuttanut työ- tai virkasuhteen tai yrittäjätoiminnan perusteella oikeutta sellaiseen lain tai julkisen eläkesäännön mukaiseen eläketurvaan, jonka mukaan maksettavaa työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä otetaan huomioon eläkeikään jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 16 g §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty.

Jos työntekijällä on oikeus saada eläkettä kahden tai useamman työsuhteen perusteella, määräytyy hänen oikeutensa eläkkeeseen jokaisen työsuhteen osalta viimeiseen työsuhteeseen liittyvien ehtojen mukaisesti. Jos eläketurvan pääoma-arvo tällöin huomattavasti muuttuisi ja työntekijän viimeinen työsuhde on vakuutettu työntekijäin eläkelain, maatalousyrittäjien eläkelain tai yrittäjien eläkelain mukaisesti, muutetaan tämän lain mukaisen vapaakirjaeläkkeen määrä siten, että alkuperäinen pääoma-arvo säilyy.

Mitä 8 momentissa säädetään, koskee myös niiden työntekijöiden, joiden viimeinen työ- tai virkasuhde on vakuutettu kun-

Voimassa oleva laki

haltijoiden ja työntekijäin eläkelain tai valtion eläkelain mukaisesti, vapaakirjana myönnettäviä vanhuuseläkkeitä, jos viimeisen työtai virkasuhteen eläkeikä on alempi kuin 60 vuotta ja sen pätevyysvaatimuksena on ollut tämän lain mukaisen meripalvelun edellyttävä tutkinto tai tietty määrä tämän lain mukaista meripalvelua.

Vapaakirjan ehdot ja sen laskemista varten tarvittavat perusteet vahvistaa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö Merimieseläkekassan esityksestä.

18 §

Eläketurva sidotaan maan palkkatasoon. Eläkkeen perusteena olevaan palkkaan sekä eläkkeeseen ja hautausavustukseen tehdään indeksitarkistus siten kuin työntekijäin eläkelain (395/61) 9 §:ssä säädetään.

20 §

Kunkin työsuhteen osalta erikseen määrätty eläkkeet lasketaan yhteen. Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen enimmäismäärä on kuitenkin 50 prosenttia työntekijän neljän viimeisen meripalveluvuoden eri työsuhteiden yhteenlaskettujen palkkojen keskimääräisestä kuukausipalkasta. Milloin viimeinen työsuhte on päättynyt eläketapahtumaan, lasketaan tässä momentissa tarkoitettu keskimääräinen kuukausipalkka vastaavalla tavalla lukematta kuitenkaan eläketapahtumavuotta työsuhteen jatkumisaikaan, jos työsuhte näin laskettuna jatkuu vähintään kahden kalenterivuoden aikana. Jos edellä mainittu keskimääräinen kuukausipalkka on olennaisesti alhaisempi tai korkeampi kuin se palkka, jota vakuutettu on saanut merimiestöimistä niin pitkänä aikana, että korkeampaa tai alhaisempaa palkkaa on voitu pitää vaikiintuneena, pidetään keskimääräisenä kuukausipalkkana sitä keskimääräistä työansiota, joka hänellä olisi ollut, jollei muutosta olisi esiintynyt. Jos eläke on kuitenkin määrätty 17 tai 22 a §:n mukaisesti, eläkkeen enimmäismäärä on 60 prosenttia työntekijäin eläkelain 8 §:ssä tarkoitettusta yhteensovitusperusteesta.

22 a §

Sen estämättä, mitä muualla tässä laissa

Ehdotus

nallisten viranhaltijoiden ja työntekijäin eläkelain tai valtion eläkelain mukaisesti, vapaakirjana myönnettäviä vanhuuseläkkeitä, jos viimeisen työtai virkasuhteen eläkeikä on alempi kuin 60 vuotta ja sen pätevyysvaatimuksena on ollut tämän lain mukaisen meripalvelun edellyttävä tutkinto tai tietty määrä tämän lain mukaista meripalvelua.

Vapaakirjan ehdot ja sen laskemista varten tarvittavat perusteet vahvistaa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö *eläkekassan* esityksestä.

18 §

Eläkkeen perusteena olevaan palkkaan sekä eläkkeeseen ja hautausavustukseen tehdään indeksitarkistus siten kuin työntekijäin eläkelain 9 §:ssä säädetään.

20 §

Kunkin työsuhteen osalta erikseen määrätty eläkkeet lasketaan yhteen. Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen enimmäismäärä on kuitenkin 50 prosenttia työntekijän kymmenen viimeisen meripalveluvuoden eri työsuhteiden yhteenlaskettujen palkkojen keskimääräisestä kuukausipalkasta. Keskimääräistä kuukausipalkkaa määrättäessä otetaan huomioon kymmenen viimeistä 16 a §:n 1 momentissa tarkoitettua valintavuotta, joiden perusteella työsuhteiden eläkepalkat on määrätty. Jos edellä mainittu keskimääräinen kuukausipalkka on olennaisesti alhaisempi tai korkeampi kuin se palkka, jota vakuutettu on saanut merimiestöimistä niin pitkänä aikana, että korkeampaa palkkaa tai alhaisempaa palkkaa on voitu pitää vaikiintuneena, pidetään keskimääräisenä kuukausipalkkana sitä keskimääräistä työansiota, joka hänellä olisi ollut, jollei muutosta olisi esiintynyt. Jos eläke on kuitenkin määrätty 17 tai 22 a §:n mukaisesti, eläkkeen enimmäismäärä on 60 prosenttia työntekijäin eläkelain 8 §:ssä tarkoitettusta yhteensovitusperusteesta.

22 a §

Sen estämättä, mitä muualla tässä laissa

Voimassa oleva laki

säädetään, vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen vähimmäismäärä on jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavalta palvelusajan kuukaudesta 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta ja 5/24 prosenttia sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta. Eläkkeen määrä on kuitenkin 1/8 prosenttia siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 12 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika tai 12 c §:n 1 momentin perusteella aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä. Tällöin eläke lasketaan kunkin tämän lain alaisen työsuhteen osalta erikseen ottamalla huomioon aika, jonka työsuhde on jatkunut työntekijän täytettyä 23 vuotta, kuitenkin enintään 14 §:n 1 momentissa tarkoitettuun eläkeikään saakka. Lisäksi huomioon otetaan 15 d §:n mukainen lapsikorotus ja 22 §:ssä tarkoitettu lykkäyskorotus, joka lasketaan edellisessä lauseessa tarkoitettusta eläkeistä lukien.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudesta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 16 d §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta,

Ehdotus

säädetään, eläkkeen määrä on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia

1) jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudesta;

2) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 12 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika; ja

3) siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 12 c §:n 1 momentin perusteella aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä.

Edellä 1 momentin 1 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on kuitenkin 5/24 prosenttia sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan laskettavan eläkkeen määrä on

1) 1/10 prosenttia siltä osin kuin tuleva aika koskee tai eläkettä on saatu 50 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta 60 vuoden täyttämiseen asti; ja

2) 1/15 prosenttia siltä osin kuin tuleva aika koskee tai eläkettä on saatu 60 vuoden täyttämisen jälkeiseltä ajalta.

Eläkkeen määräytyessä tämän pykälän mukaisesti eläke lasketaan kunkin tämän lain alaisen työsuhteen osalta erikseen ottamalla huomioon aika, jonka työsuhde on jatkunut työntekijän täytettyä 23 vuotta, kuitenkin enintään 14 §:n 1 momentissa tarkoitettuun eläkeikään saakka. Lisäksi huomioon otetaan 15 d §:n mukainen lapsikorotus ja 22 §:ssä tarkoitettu lykkäyskorotus, joka lasketaan edellisessä lauseessa tarkoitettusta eläkeistä lukien.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudesta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 16 g §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perus-

Voimassa oleva laki

jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty.

23 §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke, joka määräytyy 16 §:n 1 momentin mukaisesti, myönnetään vakuutetulle, jonka ansiomahdollisuudet ovat alentuneet enemmän kuin kahdella kolmanneksella. Niin ikään yksilöllinen varhaiseläke myönnetään täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä, joka on puolet täydestä eläkkeestä

Ehdotus

teella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty.

23 §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke, joka määräytyy 16 §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti, myönnetään vakuutetulle, jonka ansiomahdollisuudet ovat alentuneet enemmän kuin kahdella kolmanneksella. Niin ikään yksilöllinen varhaiseläke myönnetään täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä, joka on puolet täydestä eläkkeestä.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 1 momentin mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen, ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, voidaan arvioida jäävän pysyväksi ainakin vuoden ajaksi, tarkistetaan eläkkeen määrä eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei 28 §:n 3—7 momentin säännöksistä muuta johdu. Eläkettä ei kuitenkaan alenneta ajalta, jolta sitä on jo suoritettu, eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemuksesta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltäneiltä kuudelta kuukaudelta. Osa-eläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 15 §:n 2 ja 3 momentissa säädetyt edellytykset, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemusta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osa-eläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä työntekijän eläkelain 4 l §:n 2 momentissa tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 1 momentin mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, voidaan arvioida jäävän pysyväksi ainakin vuoden ajaksi, tarkistetaan eläkkeen määrä eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkekassan aloitteesta muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei 28 §:n 3—8 momentin säännöksistä muuta johdu. Eläkettä ei kuitenkaan alenneta ajalta, jolta sitä on jo suoritettu eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemuksesta tai eläkekassan tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltäneiltä kuudelta kuukaudelta. Osa-eläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 15 §:n 5 ja 6 momentissa säädetyt edellytykset, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemusta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osa-eläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä 25 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

23 a §

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän

Voimassa oleva laki

Ehdotus

25 §

Kuntoutuksen antaminen sekä kuntoutusrahan ja harkinnanvaraisen kuntoutusavustuksen saamisen edellytykset ja suuruus määräytyvät siten kuin työntekijäin eläkelaislaissa säädetään. Lisäksi eläkekassan on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa (604/91) säädetään.

Eläke tai sen osa voidaan 1 momentissa mainitun kuntoutuksen ja koulutuksen aikana pidättää sen yhteydessä annetun elatuksen korvaamiseksi.

Eläkkeensaaja, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy hakemasta tai vastaanottamasta hänelle tämän lain mukaan tarjottua kuntoutusta, koulutusta tai työhuoltoa, menettää oikeutensa eläkkeen saamiseen joko kokonaan tai osaksi.

1) yksilöllisen varhaiseläkkeen 15 §:n 5 momentissa ja 6 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut tai

2) osaeläkkeenä myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen 15 §:n 1 momentissa, 17 §:n 1 momentissa tai 23 §:n 1 momentissa mainitun saamisen edellytykset.

Ennakkopäätös on eläkekassaa sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Ennakkopäätökseen saa hakea muutosta niin kuin 59 §:ssä säädetään.

25 §

Työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi voidaan työntekijälle ammatillisena kuntoutuksena antaa neuvontaa, tehdä kuntoutustutkimuksia sekä antaa työhön ja ammattiin johtavaa koulutusta, työhönvalmennusta ja elinkeinotukea sekä edellä tarkoitettua ammatillista kuntoutusta tukevaa lääkinnällistä kuntoutusta.

Kuntoutusta voidaan antaa työntekijälle, jonka eläkettä tämän lain mukaan määrättäessä olisi eläkkeeseen oikeuttavana otettu huomioon myös aika työkyvyttömyyden alkamisesta eläkeikään, jos työkyvyttömyys olisi alkanut ajankohtana, jona kuntoutuspäätös tehtiin, tai työntekijälle, joka päätöstä tehtäessä saa sanotulla tavalla määrättyä tämän lain mukaista eläkettä.

25 a §

Jos työntekijälle eläkekassan päätöksen perusteella 25 §:n 1 momentin mukaisesti tehdään kuntoutustutkimuksia taikka annetaan työhön ja ammattiin johtavaa koulutusta tai työhönvalmennusta tai lääkinnällistä kuntoutusta, kuntoutustukeen maksetaan kuntoutuskorotus. Korotus maksetaan myös, jos vastaavan päätöksen on antanut jokin muu työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä kuntoutustukena maksava eläkelaitos.

Kuntoutuskorotus maksetaan niin ikään, jos 1 momentissa tarkoitettu päätös koskee työntekijää, joka saa työkyvyttömyyseläkettä muuna kuin kuntoutustukena.

Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen työntekijän eläkelain 8 §:n mukaisesti yhteensovitetusta määrästä. Se maksetaan niiltä kalenterikuukausilta, joiden ajan kuntoutus kestää.

25 b §

Muulla kuin työkyvyttömyyseläkkeensajalla on oikeus kuntoutusrahaan niiltä kalenterikuukausilta, joiden aikana hän on estynyt tekemästä ansiotyötään 25 §:ssä tarkoitetun kuntoutuksen johdosta.

Kuntoutusrahaa voidaan maksaa myös kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Tällöin kuntoutusraha maksetaan kuitenkin enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden kummankin syyn perusteella erikseen lasketuna, jollei sen maksaminen pidemmältä ajalta ole kuntoutuksen etenemisen turvaamiseksi perusteltua.

Kuntoutuksen jälkeiseltä ajalta kuntoutusraha saaneelle voidaan maksaa harkinnanvaraista kuntoutusavustusta, jos tämä on hänen työllistymisensä kannalta erityisen tarpeellista.

25 c §

Kuntoutusrahan suuruutta määrättäessä otetaan perusteeksi ne työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettut peruseläkkeet, joihin työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi ajankohdana, jona kuntoutuspäätös tehtiin. Kuntoutusraha on yhtä suuri kuin edellä tarkoitettujen eläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla.

Edellä 25 b §:n 3 momentissa tarkoitettu harkinnanvarainen kuntoutusavustus on enintään kuudelta kuukaudelta lasketun kuntoutusrahan suuruinen. Harkinnanvarainen kuntoutusavustus määritellään kertasuorituksena ja maksetaan yhdessä tai useammassa erässä. Harkinnanvaraista kuntoutusavustusta ei makseta ajalta, jolta työntekijällä on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan taikka työmarkkinatuesta anne-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tun lain mukaiseen työmarkkinatukeen.

25 d §

Työntekijälle voidaan maksaa korvaus kuntoutuksen aiheuttamista välttämättömistä ja tarpeellisista kustannuksista.

25 e §

Kuntoutusrahasta ja sitä koskevasta päätöksenteosta on soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa on säädetty eläkepäätöksestä, sitä koskevasta muutoksenhakumenettelystä, eläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuudesta sekä eläkkeen maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Muutosta ei saa hakea päätökseen, joka koskee oikeutta 25 §:n mukaiseen kuntoutukseen tai 25 b §:n 2 momentin mukaiseen kuntoutusrahaan, eikä päätökseen, joka koskee 25 b §:n 3 momentin ja 25 c §:n 2 momentin mukaista harkinnanvaraista kuntoutusavustusta.

Eläkekassan on välittömästi ilmoitettava 25 §:ssä tarkoitettua kuntoutustoimenpiteetään ja kuntoutusrahapäätöksestään kansaneläkelaitokselle.

Jos työntekijä saa kuntoutusrahan lisäksi samalta ajalta palkkaa, palkan määrää vastaava osa kuntoutusrahasta maksetaan työntantajalle.

28 §

Sen estämättä, mitä 3 momentissa on säädetty, täyttää työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan 26 §:n 1 momentin mukaisesti, jos eläkehakemus on tehty ennen kuin sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa on maksettu 3 momentissa mainituilta 150 ensimmäiseltä suorituspäivältä. Tällöin kuitenkin edellytetään, ettei eläkehakemuksen tekemistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä tai, jos tänä aikana on haettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sen hakemista seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä ole myönnetty työkyvyttömyyden alkamisen jälkeiseen aikaan tai, jos tähän aikaan kohdistuva päiväraihakemus on hylätty, sen hylkäämisen jälkeiseen aikaan kohdistuvaa vähintään kuukauden ajalta yhdenjaksoisesti maksettavaa päivärahaa.

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, täyttää työkyvyttömyyseläkettä suoritetaan 26 §:n 2 momentin mukaisesti, jos eläkehakemus on tehty ennen kuin sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa on maksettu 3 momentissa mainituilta 150 ensimmäiseltä suorituspäivältä tai jos työkyvyttömyyseläke myönnetään 15 §:ssä tarkoitettuna yksilöllisenä varhaiseläkkeenä. Tällöin kuitenkin täyden työkyvyttömyyseläkkeen suorittamisen edellytyksenä on, ettei eläkehakemuksen tekemistä seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä tai, jos tänä aikana on haettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sen hakemista seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä ole myönnetty vähintään kuukauden ajalta yhdenjaksoisesti maksettavaa päivärahaa, joka kohdistuu työkyvyttömyyden alkamisen jälkeiseen aikaan tai, jos

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tähän aikaan kohdistuva päiväraha hakemus on hylätty, sen hylkäämisen jälkeiseen aikaan. *Jos päivärahan suorittaminen lakkaa ensisijaisuusaikana sairausvakuutuslain 15 a §:n perusteella sen vuoksi, että työntekijälle myönnetty työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitetun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukainen vanhuuseläke alkaa, työntekijälle suoritetaan täyttä työkyvyttömyyseläkettä sanotun eläkkeen alkamisesta lukien, kuitenkin aikaisintaan 26 §:n 2 momentissa säädetystä ajankohdasta.*

Jos täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti 3 momentin mukaisesti, suoritetaan eläke sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti 3 momentin mukaisesti, suoritetaan eläke sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa. Samoin menetellään, jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti yksilöllisenä varhaiseläkkeenä.

Jos työkyvyttömyyseläke 22 §:n 3 momentin mukaisesti suoritetaan kertasuorituksena, työkyvyttömyyseläkkeeseen ei sovelleta, mitä edellä tässä pykälässä on säädetty.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti 3 momentin mukaisesti, suoritetaan eläke sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa. Samoin menetellään, jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti yksilöllisenä varhaiseläkkeenä.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti 4 momentin mukaisesti tai osaeläkkeenä ja samalta ajalta on maksettu päivärahaa sairausvakuutuslain mukaan, suoritetaan eläkettä vain siltä osin kuin sen määrä ylittää samalta ajalta maksetun päivärahan määrän.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, eläkettä ei makseta siltä ajalta, jolta työntekijä on saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahalain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

Jos työkyvyttömyyseläke 22 §:n 3 momentin mukaisesti suoritetaan kertakorvauksena, työkyvyttömyyseläkkeeseen ei sovelleta, mitä edellä tässä pykälässä säädetään.

36 §

Eläkekassan valtuuskunta nimittää kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan eläkekassan

36 §

Eläkekassan valtuuskunta nimittää neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan eläkekassan hal-

Voimassa oleva laki

hallituksen, johon kuuluu viisi jäsentä. Kullekin jäsenelle määrätään henkilökohtainen varamies. Sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä nimitetään yksi hallituksen jäsen, joka toimii myös hallituksen puheenjohtajana. Muista jäsenistä tulee kahden edustaa laivanvarustajia ja kahden merenkulkijoita. Merenkulkijoita edustavista jäsenistä tulee toisen edustaa miehistöä ja toisen päällystöä. Päällystöä edustava jäsen nimitetään kalenterivuodeksi kerrallaan siten, että hallituksessa vuorollaan ovat edustettuina kansipäällystö, konepäällystö ja radiosähköttäjät. Mitä edellä on sanottu jäsenistä, koskee myös heidän varamiehiään.

Ehdotus

lituksen, johon kuuluu viisi jäsentä. Kullekin jäsenelle määrätään henkilökohtainen varamies. Sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä nimitetään yksi hallituksen jäsen, joka toimii myös hallituksen puheenjohtajana. Muista jäsenistä tulee kahden edustaa laivanvarustajia ja kahden merenkulkijoita. Merenkulkijoita edustavista jäsenistä tulee toisen edustaa miehistöä ja toisen päällystöä. Päällystöä edustava jäsen nimitetään kalenterivuodeksi kerrallaan siten, että hallituksessa vuorollaan ovat edustettuina kansipäällystö ja konepäällystö. Mitä edellä on sanottu jäsenistä, koskee myös heidän varamiehiään.

38 §

Niiden kahden tunnustetun päällystöjärjestön erikseen valtuuttamalla henkilöllä, joiden edustaja ei 36 §:n 1 momentin mukaan ole hallituksen jäsenenä, on oikeus olla saapuvilla hallituksen kokouksessa ja osallistua siellä keskusteluun.

Sillä tunnustetun päällystöjärjestön erikseen valtuuttamalla henkilöllä, joka ei ole 36 §:n 1 momentin mukaan hallituksessa jäsenyyvuorossa, on oikeus olla saapuvilla hallituksen kokouksessa ja osallistua siellä keskusteluun. *Samanlainen oikeus on radiosähköttäjiä edustavalla henkilöllä. Valtuuskunta nimittää radiosähköttäjien edustajan ja hänelle henkilökohtaisen varamiehen hallituksen jäsenet nimittäessään. Radiosähköttäjien edustajan ja hänen varamiehensä tehtävästä vapauttamiseen ja nimittämiseen kesken hallituksen toimikauden noudatetaan soveltuvin osin, mitä asiasta hallituksen jäsenen ja hänen varamiehensä osalta säädetään.*

63 §

Etuuden korotusta, jonka määrä on pienempi kuin 15 markkaa, ei ole maksettava. Edellä sanottua markkamäärää tarkistetaan vuosittain työntekijäin eläkelain 9 §:ssä säädetyn palkkaindeksiluvun mukaan. Tarkistettu markkamäärä pyöritetään lähimmäksi täydeksi markaksi.

Etuuden korotusta, jonka määrä on pienempi kuin 15 markkaa, ei ole maksettava. Edellä sanottua markkamäärää tarkistetaan vuosittain työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin 1 virkkeessä säädetyn indeksiluvun mukaan. Tarkistettu markkamäärä pyöristetään lähimmäksi täydeksi markaksi.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1996.

Lain 15 §:n 2—4 momenttia sekä 25 a §:ää sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeeseen, joka alkaa tai tulee jatkettavaksi lain voimaantulon jälkeen. Lain 25 a §:n 2 moment-

tia sovelletaan lisäksi lain voimaan tullessa jatkuvaan työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos 25 §:n mukainen päätös annetaan lain ollessa voimassa.

Lain 12 a §:n 1 momenttia, 16 §:n 2 momenttia, 17 §:n 5 momenttia ja 22 a §:n 3 momenttia sovelletaan sellaiseen eläkkeeseen, jossa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan. Ennen vuotta 1943 syntyneeseen työntekijään, jolla tämän lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan tai työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutustukeen, sovelletaan kuitenkin edelleen merimieseläkelain 16 §:n 1 momenttia, 17 §:n 3 momenttia ja 22 a §:n 1 momenttia sellaisina kuin ne ovat tämän lain voimaan tullessa. Säännöstä sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana ja 1 päivänä tammikuuta 1996. Säännöstä ei kuitenkaan sovelleta työntekijään, jos hänellä on oikeus päivärahaan 31 päivän lokakuuta 1995 jälkeen alkaneen lomautuksen perusteella ja jos hän 29 päivänä helmikuuta 1996 mennessä uudelleen aloittaa työnteon sen työnantajan lukuun, jonka työsuhteesta hänet oli lomautettu.

Sen estämättä mitä 3 momentissa säädetään, sovelletaan merimieseläkelain 16 §:n 1 momenttia, 17 §:n 3 momenttia ja 22 a §:n 1 momenttia, sellaisina kuin ne ovat voimassa tämän lain voimaantullessa, laskettaessa eläkkeen määrää merimieseläkelain 12 c §:n 1 momentissa tarkoitetulta aikaisemman työkyvyttömyyseläkkeen jatkumisajalta, jos sanottu eläke on myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa alkaneen työkyvyttömyyden perusteella.

Lain 11 §:n 1 momenttia, 16 a, 16 b ja 16 c §:ää sovelletaan työsuhteeseen, joka päättyy 1 päivänä tammikuuta 1996 tai sen jälkeen.

Lain 20 §:n 1 momenttia sovelletaan eläkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut lain tultua voimaan.

Siltä osin kuin lain 16 a §:n 1 momentin ja 20 §:n 1 momentin mukaan määriteltäviin valintavuosiin luetaan kalenterivuosia ajalta ennen tämän lain voimaantuloa, määrätään nämä kalenterivuodet ja niitä vastaavat työansiot soveltaen merimieseläkelain 16 §:n 2

Voimassa oleva laki

Ehdotus

momenttia ja 20 §:n 1 momenttia sellaisina kuin ne ovat tämän lain voimaan tullessa. Tämän lain 16 a §:n 2 momenttia ei sovelleta lain voimaantuloa edeltäviin valintavuosiin.

Lain 16 d §:ää sovelletaan sellaiseen työsuhteeseen, joka päättyy 1 päivänä tammikuuta 1996 tai sen jälkeen, kuitenkin siten muunnettuna, että eläketapahtumavuodesta riippuen prosenttiluvun 20 asemasta käytetään seuraavia prosenttilukuja:

Eläketapahtumavuosi 20 %:n asemasta %

1996	7,5
1997	10,0
1998	12,5
1999	15,0
2000	17,5

Lain 36 §:n 1 momenttia ja 38 §:n 5 momenttia sovelletaan ensimmäisen kerran siten, että eläkekassan valtuuskunnan on varsinaisessa kokouksessaan 1997 nimitettävä eläkekassan hallitus nelivuotiskaudeksi 1998 - 2001.
